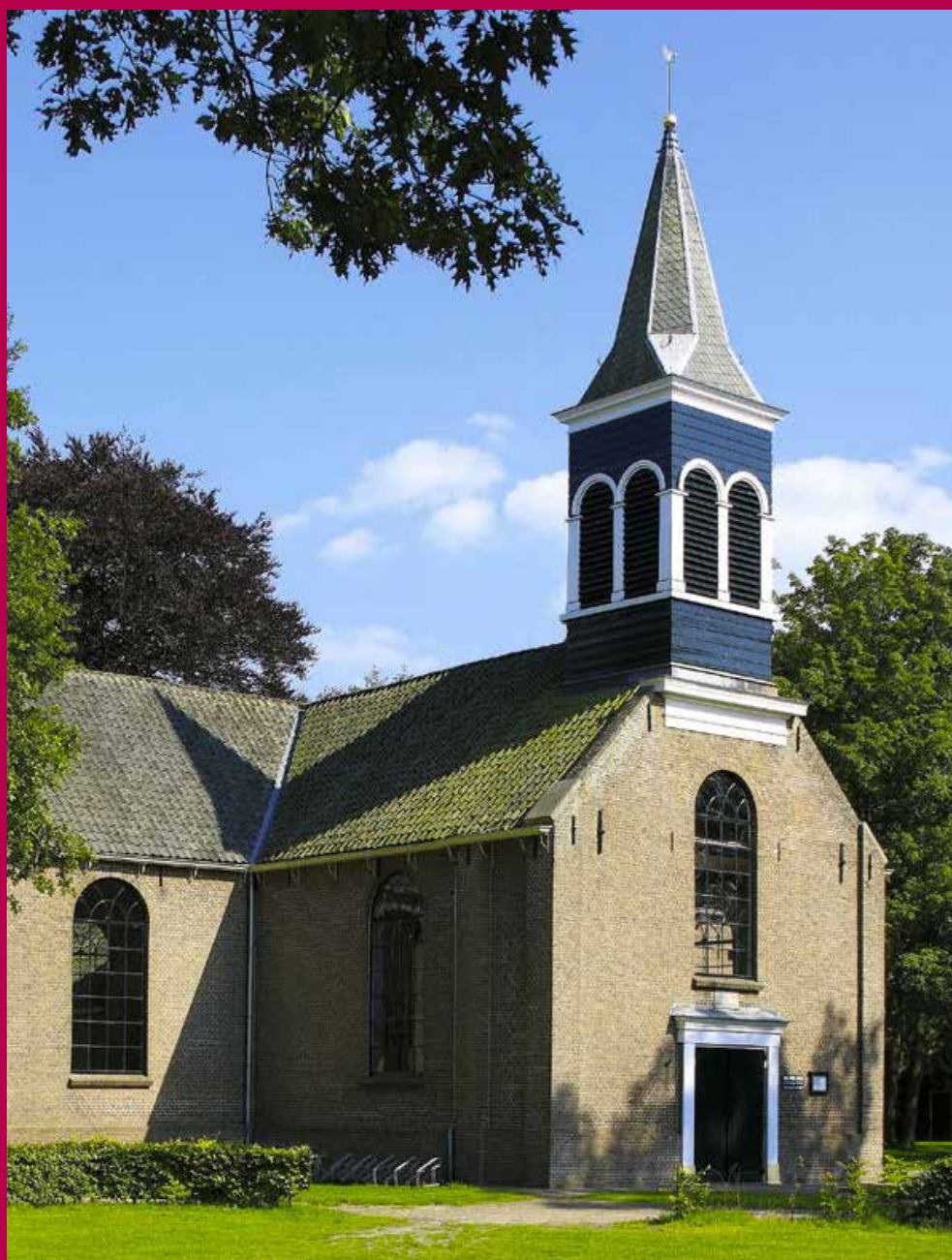

KERKBEHEER

In deze uitgave:

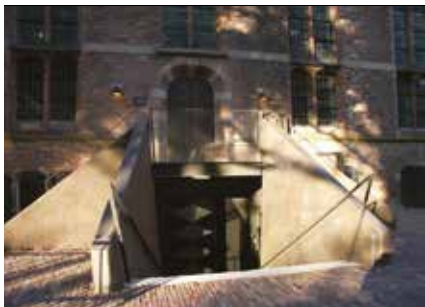
- Actualiteiten uit de hoofdbestuursvergadering van 30 mei 2015
- Nieuws uit de provinciale afdelingen van Overijssel-Flevoland en Noord-Brabant en Limburg
- Het tweede en laatste deel van aspecten bij plaatselijke geldwerving
- Nieuwe wijzigingen in voorbereiding bij actie Kerkbalans 2016

VERENIGING VOOR

KERKRENTMEESTERLIJK

BEHEER IN DE PKN

De Leeuwenbergh Utrecht (boven) en de Rank Nieuwegein

nieuwe inbouw Zuiderkerk Enkhuizen

van hoogevest architecten

Bureau voor
Architectuur en
Restauratie

Bureau voor
Consultancy

Bureau voor
Architectuurhistorie
Kariatiden

www.vanhoogevest.nl
volg ons op

Joriskerk Amersfoort

VELLEMA TORENUURWERKEN

Vellema Torenuurwerken is al meer dan zestig jaar gespecialiseerd in reparatie, restauratie en periodiek onderhoud van (monumentale) torenuurwerken en klokken. Vellema combineert kennis en respect voor historische- en monumentale waarde met de vele mogelijkheden van toepassing van eigentijdse (automatiserings)technieken.

Kijk op onze website voor meer informatie of bel ons voor een vrijblijvende afspraak: **0518 43 22 99**.

VELLEMA. PASSIE
VOOR MENS EN
TECHNIEK.

VELLEMA
TORENUURWERKEN

VELLEMA TORENUURWERKEN - GRIENEDYK 48 - HALLUM - WWW.VELLEMA.NL

KERKORGELBOUWERS

J.L. VAN DEN HEUVEL

De kracht in vellen offset.

Roto Smeets

Roto Smeets Grafiservices

Een bedrijf dat vecht voor de successen van zijn klanten. Of het nu gaat om vellen offset, pre-media, nabewerking, pre-distributie of distributie... Superstrong, sharp, safe & fast.

Grafiservices

T 030 - 282 28 22

T 040 - 250 50 00

www.rsgrafiservices.nl

vdheuvel.orgelbouw@wxs.nl <http://vandenheuvel-orgelbouw.nl>

Amstelwijckweg 44, 3316 BB DORDRECHT Tel. 078 6 17 95 40

Kerkgeluidstechniek op z'n best!

de techniek als hulpmiddel, ook in uw kerk

De kerkgeluidstechniek schrijdt voort ... met rasse schreden! Dialoog Church Sound is als specialist op kerkgeluidstechniek niet achtergebleven en heeft met meer dan 1800 kerken in Nederland een groot werkgebied. Met gebruikmaking van de nieuwste digitale techniek en zijn zowel grote galmrijke als kleinere kerken inmiddels voorzien van kerkgeluidsystemen en die zorgen voor een uitmuntende spraakverstaanbaarheid en dat tegen budgettair verantwoorde aanschafprijzen.

Kennis is van
geen waarde ...

tenzij je deze in
praktijk brengt!

Dialoog Church Sound

Bolognalaan 6

5632 RL Eindhoven

www.cantorsound.nl

040 - 24 20 840

info@cantorsound.nl

dekkerdrukwerken

hortensiastraat 10, 8903 JN leeuwarden

telefoon: (058) 233 00 00 www.dekkerdrukwerken.nl

u kunt nu ook via onze website bestellen, zie "webdrukkerij"

VOORDELIGE COLLECTEBONNEN

1,00	1,25	1,50	2,00	2,50	5,00
1,00	COLLECTEBONNEN				5,00

TOINE DAELMANS

LUIDKLOKKEN
&
TORENUURWERKEN

Stipdonk 16, 5715 PC Lierop

☎ Toine Daelmans: 0492 54 55 77

☎ Ralf van Veghel: 06 460 656 21

info@daelmans.com - www.daelmans.com

 DEN HOED
aannemers

De ambachtelijke bouwer

Den Hoed Aannemers B.V.
Bergambacht 0182 - 351 225

Gespecialiseerd in **restauratie** en
onderhoud van uw **kerkgebouw**

Kijk voor referenties en meer info op www.denhoed.nl

■ RESTAURATIE ■ ONDERHOUD ■ NIEUWBOUW

KERKBEHEER

Colofon

Dagelijks bestuur VKB

Mr. P.A. de Lange, Piershil, voorzitter
 Drs. C. de Raadt, Bodegraven, vice-voorzitter
 W.G. Roseboom, Nieuwegein, secretaris en
 2e penningmeester
 Drs. H. van der Wal, Heino, 2e secretaris
 Drs. H. van der Burg, Bedum,
 penningmeester
 Ir. B.P. de Wit RTD, Sprang-Capelle, lid
 G. Koffeman, Oudewater, lid

Ereleden

D.G. Bijl, Th.L. van Hazel en
 drs. G. van Soest

Redactie

W.G. Roseboom, voorzitter, J.C. Riemersma,
 en R.M. Belder, eindredacteur

Centraal Bureau

Nicolaas Maessingel 271D,
 3311 KS Dordrecht
 E-mail: info@kerkrentmeester.nl;
 Tel. 078 - 639 36 66, fax. 078 - 631 59 49
 Website: www.kerkrentmeester.nl

Postadres administratie en redactie

Postbus 176, 3300 AD Dordrecht

Abonnementen

Abonnementsprijs per jaar voor leden van
 de VKB: 1 t/m 5 abonnementen € 24,-
 per abonnement; 6 t/m 10 abonnementen
 € 22,- per abonnement en 11 en meer
 abonnementen € 20,- per abonnement.
 Abonnementsprijs voor niet-leden
 € 27,- per abonnement.
 Deze prijzen zijn exclusief 6 pct. BTW.
 ISSN 1568-8712

Vormgeving

Grafisch Bureau DUS BV, Rotterdam

Druk

Roto Smeets Grafiservices

Oplage

6.000 ex.
 © juli-augustus 2015

Foto omslag

Reestkerk protestantse
 gemeente Oud-Avereest
 Balkbrug

INHOUD

Schouders onder Kerkbalans 2016!	253
Actualiteiten uit het hoofdbestuur	255
Contactbijeenkomsten beheerders kerkelijke begraafplaatsen	256
Jaarverslag SBKGD bericht over fusieplan	257
Aanpassing pachtprizen 2015	258
Boek verschenen over Sint-Maartenskerk Doorn	259
Vredeskerk Goes in gebruik genomen	259
Nieuws uit de provincies	260, 272
De orgelbank	260
Kalender voor kerkrentmeesters	261
Voorlichtingsboekje "Ruimte"	262
Bent u al ANBI-proof voor 2016?	263
Gereformeerde Bethelkerk Zwijndrecht 125 jaar	264
Sint Remigiuskerk in Spannum na restauratie nog grootser!	264
Aspecten bij plaatselijke geldwerving (slot)	265
Nieuwe wijzigingen in voorbereiding van de actie Kerkbalans 2016	269
Kansen voor Zeeuwse kerken	270
Basiscursus voor kerkrentmeesters in Utrecht	271
Hervormde kerk Klundert gerenoveerd	271
Piterkerk Lippenhuizen in restauratie	271
Cursus voor kerkrentmeesters in Noord-Holland	271
Orgeldag in Noord-Nederland	271
Cursus voor kerkrentmeesters in Overijssel-Flevoland	273
Jaarvergadering afdeling Noord-Holland ook voor diaconieën	274
Klokkenstoelentichting staakt activiteiten	274
Een leven lang schilderen en verzamelen	275
Handleiding voor kerkrentmeesters	276
Vrijwilligersvergoeding voor één dag werk niet onbelast	276
Hervormde kerk van Dirksland 600 jaar	277
Religieuze betrokkenheid neemt verder af	278
Onderscheidingen van de VKB	279

Voorzitterskolom

Mr. Peter A. de Lange

Schouders onder Kerkbalans 2016!

Op zaterdag 18 april 2015 was in Ede het jaarlijkse VKB-congres. Zoals gebruikelijk presenteerde de voorzitter van de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving (RPG), mevr. ds. L.G. Bos, de eerste indrukken van de in januari gehouden actie Kerkbalans. De ontwikkeling van de landelijke inkomsten vertoont eenzelfde beeld als dat van de afgelopen jaren. Het resultaat van de gehouden steekproef laat een gemiddelde daling van de inkomsten van omstreeks 2 procent zien.

De plaatselijke geldwerving blijft dan ook een uitdaging voor uw gemeente. Het vraagt om tijdige aandacht voor de actie van 2016. De Raad voor de Plaatselijke Geldwerving (RPG) werkt met het projectteam Ondersteuning Plaatselijke Geldwerving (OPG) aan plannen om te komen tot andere vormen van geldwerving. U kunt daar over lezen op pagina 203 van Kerkbeheer van juni 2015. Ideeën gaan bijvoorbeeld in de richting van meer (periodieke) evenementen, of een plaatselijke stichting "Vrienden van de Dorpskerk".

Op de website van Kerkbalans is onder het onderwerp "Organiseren", onder meer een uitgebreid stappenplan beschikbaar. U treft daar naast tips voor een goede actie Kerkbalans ook modelbrieven aan voor een wervende benadering van uw leden. Ook vindt u onder "Organiseren" informatie over de periodieke gift. De notariële akte is niet meer verplicht, een onderhandse akte volstaat.

Kies in de communicatie voor een positieve toon. Vertel de mensen wat goed gaat in de kerk, wat de plannen zijn voor volgend jaar. Dat motiveert mensen meer dan de boodschap dat het allemaal minder wordt. Kortom, verstandig om tijdig aan de slag te gaan met mensen die willen nadenken over de invulling van de brieven en folders. Dat kan zelfs lucratief zijn, want er komt een wedstrijd voor gemeenten: "Wie maakt de beste Kerkbalans folder?" met drie geldprijzen.

Een belangrijke ontwikkeling is de intensievere samenwerking tussen de VKB en team LRP. De nauwe samenwerking komt onder meer tot uitdrukking in één gezamenlijke Kerkbalansmailing, één postadres en één telefoonnummer voor de actie. Bovendien is er één website met één webshop: www.kerkbalans.nl.

Ook bij de materialen zullen weer wat wijzigingen worden doorgevoerd. Hoofdzakelijk bij de folders en de enveloppen. De drieluikfolder werd vaak te klein gevonden

den voor een effectieve communicatie naar gemeentelieden. Vandaar dat in het vervolg twee andere formaten worden gehanteerd: een éénmaal gevouwen A-4 blad (dus A-5 formaat) dat dezelfde ruimte biedt als de huidige folder, maar dan gemakkelijker is in te delen, en een tweemaal gevouwen A-3 blad (dus in gevouwen staat ook A-5 formaat), dat twee keer zoveel ruimte biedt om zelf foto's, een predikantencolumn, interviews met gemeentelieden enzovoort toe te voegen. Het centrale thema "Mijn kerk in balans" wordt dit jaar ondersteund door het thema "Mijn kerk inspireert".

Kortom, voordat de actie gaat starten in de weken van 17 t/m 31 januari 2016 is er het nodige voor te bereiden voor uw plaatselijke aanpak.

Pels & Van Leeuwen
orgelbouwers sinds 1903

WWW.PELSENVANLEEUWEN.NL

NIEUWBOUW · RESTAURATIE · ONDERHOUD

Platinalaan 10 - 5234 GH 's-Hertogenbosch · 073 - 641 29 51
info@pelsenvanleeuwen.nl

De VKB biedt in samenwerking met Marsh en Mercer een breed assortiment aan verzekeringen. Deze verzekeringen zijn op maat gemaakt voor de VKB-leden en hebben zeer scherpe premies. Op de internetsite www.vkb-verzekeringen.nl kunt u verzekeringen afsluiten, schaden melden en informatie handig terugvinden. Voor gemeenten, betrokken medewerkers, predikanten, maar ook vrijwilligers zijn adequate verzekeringen beschikbaar. De meeste VKB-leden maken al gebruik van onderstaande verzekeringen:

Marsh:

- bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering
- brandverzekering
- fraude- en berovingverzekering
- wettelijke aansprakelijkheidsverzekering
- rechtsbijstandverzekering
- werkgeversaansprakelijkheid

Mercer:

- groepsreis/ongevallenverzekering
- ongevallenverzekering voor vrijwilligers
- persoonlijke ongevallenverzekering
- vervangingsverzekering predikanten
- verzuimverzekering
- WGA-gatverzekering
- WGA-ERD verzekering
- zorgverzekering

Uw contactpersoon Pieter Stoeltie | T: 020 - 54 17 539 | E: info.vkb@mmc.com**Uw contactpersoon**Sai Fong Lam | T: 010 - 40 60 962 | E: info.vkb@mmc.com

Actualiteiten uit het hoofdbestuur

Willem G. Roseboom

Op 30 mei jl. kwam het hoofdbestuur van de VKB in vergadering bijeen in gebouw de Aker te Putten. De voorzitter van het hoofdbestuur, mr. Peter A. de Lange, verwelkomt in het bijzonder de heren C.W. van Tilborg en G. Koffeman, die door de algemene vergadering van 18 april 2015 tot lid van het hoofdbestuur zijn benoemd. Hierna leest de secretaris een passage voor uit Handelingen 2 en gaat voor in gebed.

Geld

Verzekeringssportefeuille VKB

De VKB heeft steeds vanuit de optiek "de beste producten tegen de scherpste prijs" gehandeld om daarmee voor haar leden het meest haalbare te bereiken. Daarom worden er nu voorbereidingen getroffen om een betrouwbaar overzicht te krijgen van de waarde van de verzekeringssportefeuille om vervolgens met marktpartijen in gesprek te kunnen gaan. Daarmee hoopt het hoofdbestuur te bereiken dat de leden van de VKB ook de komende jaren de beste verzekeringsproducten tegen de scherpste prijzen kunnen afnemen.

Organisatie

Rapportage gesprek met Dienstenorganisatie inzake:

a. Kerkgebouwen

Er bestaat verschil van opvatting over het omgaan met kerkgebouwen die de gemeenten zelf niet meer kunnen exploiteren. De Kerk staat een sterfhuisconstructie voor ogen door het kerkgebouw aan een te vormen landelijke stichting over te dragen. De VKB daarentegen redeneert vanuit de geachte "wat lokaal kan, moet in stand worden gehouden voor de plaatselijke gemeenschap". Steeds meer gemeenten gaan er toe over om het kerkgebouw over te dragen aan een plaatselijke beheerstichting waarin de kerkelijke gemeente vertegenwoordigd is. De afspraak is dat de algemeen directeur van de Dienstenorganisatie een notitie maakt en de standpunten van Kerk en VKB daarin verder uitwerkt.

b. Kerkbalans-LRP

Gestreefd wordt naar één loket waar gemeenten Kerkbalansmaterialen en diensten LRP kunnen afnemen. Voor Kerkbalans 2016 zal dat nog niet geheel gerealiseerd worden, maar op de website www.kerkbalans.nl is daarop wel ingespeeld. Verder wordt er voor de komende actie gewerkt aan één bestelformulier, een webshop en één verzendenvolp met documentatie en informatie over Kerkbalans 2016. Dat ene loket zal het Centraal Bureau van de VKB zijn.

c. RPG-Ondersteuning OPG

De afgelopen week is gesproken over de opvolging per 1 januari 2016 van de voorzitter van de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving (RPG). Omdat de directeur van de Dienstenorganisatie volgens het statuut van de RPG bestuursleden van de RPG benoemt, zal die binnenkort met een voorstel komen voor een beoogd kandidaat. De VKB zal een voordracht doen voor de benoeming van een predikant in de RPG. Het Project Ondersteuning Plaatselijke Geldwerving (OPG) is succesvol geweest. Er is een heldere handleiding als Stappenplan gemaakt waarin alle mogelijkheden zijn beschreven voor een goede aanpak van de plaatselijke geldwerving voor de instandhouding van de Evangelieverkondiging. Jammer is dat kerkrentmeesters nog veel te weinig gebruik van deze mogelijkheden maken. Om dit te stimuleren zal vanuit de VKB/RPG en de Dienstenorganisatie de komende maanden nagedacht worden over mogelijkheden om vanuit de provinciale afdelingen van de VKB een regionaal netwerk te vormen met tal van deskundige kerkrentmeesters op deelterreinen, zodat een succesvolle actie Kerkbalans in alle gemeenten kan worden opgezet. Voor de RPG is dat een speerpunt van beleid.

d. Kenniscentrum kerkrentmeesters Noord-Nederland

Op 29 mei 2015 vond de ondertekening plaats van een intentieverklaring over een beoogde fusie per 1 januari 2016 van de Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen Friesland en de Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen Groningen-Drenthe. De nieuwe stichting wil zich breder gaan inzetten op andere onderdelen die onder het werkveld "Gebouwen" gerangschikt worden. Zij wil dit doen onder de paraplu van de VKB om daarmee te bevorderen dat de dienstverlening aan de leden volgens het model Klavertje Vier, waarvoor de VKB al enkele jaren de aandacht vraagt, gestalte gaat krijgen. Omdat deze ontwikkeling geheel aansluit bij de ideeën van het hoofdbestuur van de VKB, heeft de voorzitter van de VKB op persoonlijke titel op 29 mei jl. een inleiding over deze voorgenomen fusie gehouden met als titel "Pilot VKB Present". De voorzitter van de Friese stichting deed enkele interessante voorstellen hoe die uitbreiding van het dienstverleningspakket aan de leden van de VKB eruit zal moeten zien. Het hoofdbestuur kan zich geheel vinden in de opzet tot fusie van deze stichtingen, maar wil graag met de stichtingen nadenken over de praktische uitvoering van een en ander. Om te voorkomen dat dit onderdeel op de lange baan wordt geschoven, zal het hoofdbestuur in de septembervergadering zijn

■ Contactbijeenvkomsten met beheerders van kerkelijke begraafplaatsen

Het hoofdbestuur van de VKB organiseert dit najaar een aantal contactbijeenvkomsten voor de colleges van kerkrentmeesters die, naast hun gebruikelijke taak, ook de zorg hebben voor de exploitatie van een kerkelijke begraafplaats.

Eind mei zijn de colleges van kerkrentmeesters voor deze bijeenkomst uitgenodigd.

Naast een aantal praktische zaken die op deze contactbijeenvkomsten door de VKB aan de orde worden gesteld, zijn de colleges van kerkrentmeesters in de gelegenheid zelf ook onderwerpen aan te dragen.

De bijeenkomsten worden gehouden op:

- 21 september in het multifunctioneel kerkelijk centrum "De

Oerdracht", E.A. Borgerstraat 46 te Joure, van de Protestantse gemeente te Joure, voor de gemeenten in de provinciale afdelingen Groningen, Friesland en Drenthe;

- 23 september in het kerkelijk centrum "Het Hooge Pad", Papenberg 5, Beekbergen, van de hervormde gemeente te Beekbergen, voor de provinciale afdelingen Overijssel-Flevoland, Gelderland en Brabant en Limburg (Oost-Noord-Brabant en Limburg);

- 28 september in de Verrijzeniskerk, Springerstraat 340, Rotterdam van de Gereformeerde kerk Rotterdam-Alexanderpolder voor de gemeenten in de provinciale afdelingen van Utrecht, Noord- en Zuid-Holland, Zeeland en het westelijk deel van Noord-Brabant en Limburg.

De bijeenkomsten beginnen om 19.30 uur en duren tot circa 21.30 uur.

Belangstellenden kunnen zich voor deze bijeenkomsten aanmelden via het aanmeldingsformulier op de website van de VKB: www.kerkrentmeester.nl bij het Thema "Bijeenkomsten Kerkelijke Begraafplaatsen" of door het invullen en inzenden van het papieren aanmeldingsformulier, dat was bijgevoegd bij de in mei verzonden uitnodigingen. Hoewel de uiterlijke inzenddatum van 29 juni 2015 reeds verstreken is, worden geïnteresseerde kerkrentmeesters in de gelegenheid gesteld zich alsnog op te geven tot *uiterlijk 1 september a.s.*

Verzocht wordt hierbij te vermelden de plaats van de contactbijeenvkomst en het aantal personen dat namens uw gemeente komt.

standpunt bepalen over de wijze waarop een en ander handen en voeten gaat krijgen. Het hoofdbestuur zal een aantal stukken inzake deze beoogde fusie en uitbreiding van het dienstenpakket bestuderen en dit ook aan alle provinciale afdelingsbesturen toezenden.

e. *Communicatieplan*

Eerder waren besluiten genomen over verdere digitalisering van een aantal communicatiemiddelen van de VKB w.o. het maandblad "Kerkbeheer". Onlangs heeft het dagelijks bestuur de heer B. van der Schaaf, die sinds 1989 onder meer eindredactiewerkzaamheden voor de VKB verricht, gevraagd om als communicatiedeskundige een communicatieplan te maken. De heer Van der Schaaf zal met enkele kerkrentmeesters, afdelingsbestuurders, hoofdbestuurders en bureaumedewerkers en externe relaties in gesprek gaan. Het resultaat van dat onderzoek zal deze zomer bekend zijn.

f. *Congres 2015*

Er worden enkele verbeterpunten genoemd, maar iedereen heeft veel waardering voor de inleiding van de heer prof. dr. C.P. Veerman. Alle lezingen, verslagen van verhandelingen en samenvattingen van de workshops worden in "Kerkbeheer" van juni opgenomen.

Het hoofdbestuur besluit het VKB-Congres 2016 te houden op zaterdag 16 april in ReeHorst te Ede.

g. *Kansen voor Kerken 3.0/ Kerk 2025*

De Kerk is bezig om onder het motto "Kerk 2025" naar de toekomst te kijken. Aandachtsvelden daarbij zijn o.a. rechtspositie predikanten, toezicht en

beheer, positie van de classes. Allemaal belangrijke zaken, maar aan de specifieke vraag om iets aan de problematiek van de gemeenten te doen, wordt vrijwel geen aandacht besteed. Drs. C. de Raadt die namens de VKB in een adviesgroep van de Kerk participeert, vraagt in dat verband steeds aandacht voor de plaatselijke gemeenten.

De VKB is inmiddels uitgenodigd mee te doen aan een bijeenkomst Toezicht en beheer die de Kerk op dit punt organiseert. Het is voor de gemeenten erg belangrijk wanneer zij hun producten en diensten, zoals b.v. de Stichtingen Behoud Kerkelijke Gebouwen in het noorden willen bevorderen, zo dicht mogelijk bij huis kunnen afnemen. Omdat de VKB wil weten waaraan gemeenten de komende jaren behoefte hebben, wordt er de volgende maand in de classes Breukelen en Woerden door de VKB een gesprek met kerkrentmeester georganiseerd over deze vraag en hoe de VKB daarin kan voorzien. Wanneer deze pilot succesvol blijkt te zijn, dan zijn verschillende andere provinciale afdelingen bereid een dergelijke opzet te gaan uitvoeren.

h. *Provinciale afdelingen*

De vertegenwoordigers van de afdelingen doen melding van de activiteiten die zij de afgelopen periode hebben ondernomen waarvan een verslaglegging in "Kerkbeheer" is/wordt gepubliceerd.

i. *Website VKB/Kerkbalans*

Meegedeeld wordt dat de facturatie van de website, waarin vertraging was ontstaan, geheel is gerealistiseerd. Ook de afdelingspagina is gereed en hoofdbestuurders krijgen binnenkort nieuwe inlogcodes. Met het oog op de komende actie Kerkbalans zal de

nieuwe website worden aangepast, waarbij afgesproken is dat per 1 september 2015 deze website daarvoor geheel is ingericht.

Gebouwen

De Commissie Beheer Kerkelijke Begraafplaatsen (CBKB) is bezig met de herziening van het reglement beheer kerkelijke begraafplaatsen. Omdat het Vademecum Kerkelijke Begraafplaatsen, dat de VKB in januari 2010 uitgaf, is uitverkocht, wordt aan een herziene versie gewerkt. Het streven is erop gericht om deze eind 2015 gereed te hebben. De CBKB is ook betrokken bij een samenwerkingsproject in Noord-Nederland "Levend Erfgoed" van de Rijksuniversiteit Groningen. Verder hoopt de CBKB het komende najaar weer enkele voorlichtingsbijeenkomsten te houden en wel op 21 september (Joure), 23 september (Beekbergen) en 28 september (Rotterdam-Kralingen). Colleges van kerkrentmeesters kunnen daarvoor zeer binnenkort een uitnodiging tegemoet zien waarbij zij in de gelegenheid worden gesteld om onderwerpen op te geven die zij willen bespreken.

Mensen

Adviescommissie Rechtspositie predikanten

Binnen de Protestantse Kerk in Nederland loopt een discussie over de rechtspositie van predikanten die inmiddels ook een raakvlak gekregen heeft met het project K2025 (Kerk naar 2025). Om als VKB een eigen standpunt te formuleren is er vanuit het beleidsveld Mensen een commissie benoemd om deze materie inhoudelijk te doordenken. Een belangrijke rol daarbij speelt de eventuele toepassing van het arbeidsovereenkomstenrecht in de rechtsverhouding tussen Kerk en predikant. De commissie, die de verschillende mogelijkheden

besproken heeft, vindt dat voor een afgewogen meningsvorming meer inzicht nodig is in knelpunten, met voor- en nadelen. Zo zal er een keuze moeten worden gemaakt tussen een centraal of lokaal werkgeverschap, waarbij in alle gevallen voorkomen moet worden dat er een nieuw bureaucratisch lichaam wordt gecreëerd. Daarom stelt de commissie voor dat eerst het gesprek in het hoofdbestuur gevoerd wordt alvorens met de Adviescommissie van de synode in gesprek te gaan. Toegezegd wordt dat voor de volgende vergadering een notitie vergezeld van discussiepunten ter tafel ligt.

Vacatures/Benoemingen

Het hoofdbestuur besluit, gelet op het gestelde in artikel 9 van de statuten van de VKB, om op voorstel van het dagelijks bestuur de op dit moment zittende leden van het dagelijks bestuur opnieuw te benoemen, te weten: Peter de Lange – voorzitter; Cor de Raadt – vice-voorzitter; Willem Roseboom – secretaris (portefeuille Organisatie); Henk van der Wal – 2e secretaris; Huib van der Burg – penningmeester (portefeuille Geld); Peter de Wit – portefeuille Gebouwen.

Daarnaast besluit het hoofdbestuur om de heer Gert Koffeman te benoemen als lid van het dagelijks bestuur met het oog op de portefeuille Mensen en Willem Roseboom tevens tot 2e penningmeester te benoemen.

De vergadering wordt door de vice-voorzitter met dankgebed gesloten. De volgende vergadering van het hoofdbestuur is op 26 september a.s.

De heer Roseboom is secretaris van het hoofdbestuur van de VKB.

■ Jaarverslag SBKGD bericht over fusieplan

In zijn vergadering van 12 mei 2015 stelde het bestuur van de Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen Groningen-Drenthe (SBKGD) het jaarverslag 2014 vast. Een belangrijk onderdeel van dat verslag vormen de gesprekken met de zusterorganisatie van Friesland om te komen tot een nauwe samenwerking (fusie). In september 2014 vond een eerste verkennend gesprek plaats tussen delegaties van besturen onder leiding van de heer drs. G. van Soest uit Ede, oud-voorzitter van de Vereniging van Kerkvoogdijen. Deze besprekingen krijgen in 2015 een vervolg.

Het project Veiligheidszorg kerken provincie Groningen is een samenwerking van Erfgoedpartners Groningen met de afdeling Groningen van de VKB, de Stichting Oude Groninger Kerken, het Bisdom

Groningen-Leeuwarden, de RCE en de SBKGD. Het project werd door het Mondriaan Fonds en Donatus Verzekeringen financieel ondersteund. In Heerenveen, Nieuw-Beerta en Harkstede werden bijeenkomsten georganiseerd.

Verder participeert SBKGD in de Taakgroep gebouwen kerkprovincie Groningen en Drenthe. In deze Taakgroep wordt o.m. gesproken over het plan van de Dienstenorganisatie inzake het ontzorgen van kerkelijke gemeenten voor wat betreft hun gebouwen. Voorts neemt SBKGD deel aan het Erfgoedberaad Groningen dat is opgericht naar aanleiding van de aardbevingsproblematiek in de provincie Groningen. Regelmatig terugkerende onderwerpen zijn: informatie van de Dialoogtafel, het protocol schadeafhandeling NAM, versterking

van de leefbaarheid van het aardbevingsgebied.

De SBKGD heeft in de provincie Groningen in uitvoering: 10 BROM-projecten, 6 BRIM 2010-2015 projecten, 12 BRIM 2011-2016 projecten, idem BRIM 2012-2017 projecten, 20 BRIM 2013-2018 projecten en 4 BRIM 2014-2019 projecten. In de provincie Drenthe zijn er 15 BROM-projecten, 6 BRIM 2010-2015 projecten, 7 BRIM 2011-2016 projecten, idem 2012-2017 projecten, 6 BRIM 2013-2018 projecten en 1 project BRIM 2014-2019. De jaarlijkse bijdrage aan de SBKGD bedraagt € 80 voor één kerk en voor twee of meer kerken is dat € 160, aldus het verslag.

Aanpassing pacht prijzen 2015

Onlangs heeft het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie bekend gemaakt dat het mogelijk is om per eerstvolgende vervaldatum de pacht prijzen aan te passen. De verschillen per regio zijn wederom groot. In tegenstelling tot voorgaande jaren is er in alle regio's sprake van (forse) verhogingen.

De jaarlijkse pacht prijsaanpassing is sinds 2007 gebaseerd op het "opbrengend vermogen" van de grond. Hierbij wordt door het Landbouw Economisch Instituut (LEI) en het Wageningen Universiteit- en Researchcentrum (WUR) gekeken naar de verdiensten in de landbouw in een bepaalde regio over een periode van 5 jaar. Op basis van deze gegevens berekent het LEI per regio nieuwe maximum pacht prijzen; de regionorm.

Voor reguliere pachtcontracten geldt per regio een percentage voor stijging van de pacht prijs. Deze percentages variëren van +9 tot +25 procent. Als extra regel geldt sinds 2009 dat naast de 2-procent norm (pacht prijs mag maximaal 2 pct. van de vrije verkeerswaarde bedragen) de pacht prijs na verhoging niet hoger mag zijn dan 110 pct. van de regionorm. De 110 pct. regel is van toepassing op contracten die zijn afgesloten voor 2007. Pacht prijzen die hier al boven zitten kunnen niet verder stijgen.

Voor nieuwe reguliere pacht overeenkomsten van na 2007 geldt de regionorm als plafond.

Hiernaast vindt u een overzicht van de aanpassingsmogelijkheden per regio.

Aangezien de maximale pacht prijzen ook na verhoging gemiddeld nog aanzienlijk onder het maximum van 2 procent van de vrije verkeerswaar-

de blijven steken en ver achterlopen bij de vrije marktprijzen, adviseert KKG om waar mogelijk gebruik te maken van de wettelijk toegestane herziening en terughoudend te zijn om geheel of gedeeltelijk af te zien van de verhoging. Dit temeer omdat ten aanzien van mogelijke toekomstige verlagingen een grondeigenaar helaas niet anders kan dan deze doorvoeren

Aangezien er vanaf 2011 een jaarlijkse aanpassing plaatsvindt, zal de volgende herziening medio

volgend jaar bekend worden.

Heeft u het beheer van uw bezittingen reeds ondergebracht bij KKG, dan vindt aanpassing automatisch plaats.

Voert u zelf het beheer over uw bezittingen en heeft u vragen naar aanleiding van dit artikel of over vastgoedvraagstukken in het algemeen, dan kunt u contact opnemen met KKG (telefoonnummer 033-4671010) of bezoek onze website: www.kkgkka.nl

Regio	Regionorm 2015	Veranderpercentage
Bouwhoek en Hogeland	714	18
Veenkoloniën en Oldambt	689	20
Noordelijk weidegebied	738	13
Oostelijk veehouderijgebied	634	20
Centraal veehouderijgebied	622	25
IJsselmeerpolders	1.174	25
Westelijk Holland	660	22
Waterland en Droogmakerijen	394	25
Hollands/Utrechts weidegebied	819	16
Rivierengebied	836	10
Zuidwestelijk akkerbouwgebied	708	11
Zuidwest-Brabant	734	21
Zuidelijk veehouderijgebied	751	16
Zuid-Limburg	935	9

Dr. J. D. Th. Wassenaar

In 1996 werd de torenvloer van de twaalfde-eeuwse Sint-Maartenskerk in Doorn verlaagd om de kerk via de toren weer toegankelijk te maken. Ergens aan het begin van de zeventiende eeuw was deze verhoogd. Bij de werkzaamheden stuitte men op grote delen van reliëfs met voorstellingen van de Judaskus en van Veronica met de zweetdoek. Ze bleken deel uit te maken van een vroeg renaissancemonument dat uit zeven panelen heeft bestaan. Om een heel lang verhaal heel kort te maken: dat monument is inmiddels zo veel mogelijk hersteld. Dat leidde tot de uitgave van het schitterende boek *De Sint-Maartenskerk te Doorn*, waarvan de ondertitel luidt 'Vroeg renaissancemonument, bouwsculptuur en bouwgeschiedenis'.

De inleiding en het eerste hoofdstuk, over de reconstructie van het monument zijn van de hand van redacteur Gerard van Wezel. Het derde hoofdstuk, geschreven door Jeroen Stumpel, gaat over de voorstellingen van de reliëfs. De auteur vindt dat er voldoende houvast is voor een interpretatie van het hele monument als een zogenaamde Gregoriusmis. Uiteraard legt hij uit wat dat is. Waarover is dan in het tussenliggende tweede hoofdstuk, een pennenvrucht van Elizabeth den Hartog, te lezen? Welnu: onder het motto 'Met voeten getreden' over beeldenstorm en kerkzuivering. Heel boeiend!

Andere deskundigen vragen in het boek aandacht voor de renaissancepolychromie van de reliëfs ('typisch Utrechts'), voor avendersteen, voor de polychromie van de reliëfs ('beschrijving van de schildertechniek' en 'het natuurwetenschappelijk onderzoek'), voor de conserveringsgeschiedenis van de polychromie op de reliëfs en voor schademechanismen van het beeldhouwwerk en het binnenklimaat. Het is duidelijk: dit zijn hoofdstukken voor (technische) fijnproevers.

Ten tijde van het onderzoek naar het monument kon geprofiteerd worden

van het uitvoerig archeologisch en bouwhistorisch onderzoek dat tijdens de werkzaamheden voor de herinrichting van het kerkinterieur is verricht. De resultaten daarvan (en van de opgraving in het koor) zijn te vinden in bijdragen van Jan van Doesburg en van mijn oud-catechisant Albert Reinstra, respectievelijk over de historische context en over de bouw- en inrichtingsgeschiedenis van de kerk. Tenslotte vertelt Elizabeth den Hartog in het voorlaatste hoofdstuk over zes laatgotische sculpturen in de sacristie van de kerk en in het laatste hoofdstuk over resten van een sacramentshuis in de kerk. Opnieuw: heel boeiend!

Met De Sint Maartens-kerk in Doorn

hebben de redacteur en zijn medewerkers en WBOOKS (in samenwerking met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed) een bijzondere prestatie geleverd. De Sint-Maartenskerk te Doorn is deel 2 in de reeks 'Bouwsculptuur', over de nog aanwezige middeleeuwse bouwsculptuur in Nederland. (Deel 1 is een boek over de Sint-Eusebiuskerk te Arnhem.)

Gerard van Wezel e.a., *De Sint-Maartenskerk te Doorn*; WBOOKS, Zwolle; ISBN 9789066304666; gebonden uitgave, 175 p.; prijs: € 29,95.

Dr. Wassenaar is gemeentepredikant en voorzitter van de Commissie Orgelzaken.

■ Vredeskerk Goes in gebruik genomen

De Protestantse gemeente van Goes heeft op 18 april jl. de Vredeskerk, de vroegere Oosterkerk, weer in gebruik genomen. De Grote kerk die in het centrum van de stad staat, wordt in de maanden juni t/m september voor de eredienst gebruikt. In de overige maanden kerkt de gemeente in de Vredeskerk, die 400 zitplaatsen telt. Het meest opvallende in deze kerk is wel dat de zitplaatsen allemaal een kwartslag gedraaid zijn en dat het podium is weggehaald. De Vredeskerk kreeg een nieuwe hoofdingang en de beeldbepalende gevel met glas en

kerkelijke symbolen heeft nu witte muren. De renovatie kostte totaal € 700.000, aldus een bericht in het Reformatorisch Dagblad van 23 april 2015.

SLOTBIJENKOMST AFDELINGEN NOORD-BRABANT-WEST EN OOST-NOORD-BRABANT EN LIMBURG

Hoe werf je en motiveer je vrijwilligers?

Nieuws uit de provincies

Rook Belder

Op 25 maart jl. waren de afdelingen Noord-Brabant-West (NBW) en Oost-Noord-Brabant en Limburg (ONBL) in de laatste gezamenlijke vergadering bijeen in de Wederomstkerk van de protestantse gemeente 's-Hertogenbosch. De leiding van deze avond was in handen van prof. ir. M.J.L. Tiernego, die de avond opende en mr. J. Kos die deze bijeenkomst sloot. Na het lezen van een Bijbelgedeelte uit Mattheus 4 : 12 – 23 gaat hij voor in gebed.

Mededelingen en huishoudelijke zaken

De heer Tiernego deelt het volgende mee: Ervan uitgaande dat de algemene vergadering van de VKB op 18 april 2015 de nieuwe statuten van de VKB vaststelt, zullen beide afdelingen vanavond voor het laatst in een gezamenlijke vergadering bijeen zijn. Vanaf 18 april 2015 heet de afdeling: Provinciale afdeling Noord-Brabant en Limburg (NBL). Na de algemene vergadering van 18 april 2015 zal hij geen lid meer van het hoofdbestuur van de VKB zijn en

Prof. ir. M.J.L. Tiernego (links), G.L. Westerveld, bestuurslid Dienstenorganisatie en mr. J. Kos (rechts).

wordt hij, indien de benoeming doorgaat, opgevolgd door de heer C.W. van Tilborg.

Het Catharijneconvent biedt mogelijkheden bij het inventariseren van het kerkelijk niet-museale kunstbezit. Medewerkers van het LRP bieden zich aan om colleges van kerkrentmeesters te informeren over de mogelijkheden die dit nieuwe

systeem aan gemeenten te bieden heeft.

Verder roept hij de colleges van kerkrentmeesters op om het komende VKB-Congres van 18 april 2015 in Ede te bezoeken waar dr. C.P. Veerman de hoofdlindeur houdt en er diverse workshops en stands te bezoeken zijn. Ook is er een aantrekkelijk partnerprogramma. De nieuwe afdeling NBL zal het komende najaar vier regiobijeenkomsten houden. De data zijn nog niet bekend.

Na het vaststellen van de jaarstukken over 2014 geeft de heer Kos een korte terugblik op het ontstaan van de afdeling ONBL. De laatste jaren bestond het bestuur van ONBL uit hemzelf en om de colleges van kerkrentmeesters beter van dienst te kunnen zijn, is met het bestuur van de afdeling NBW, dat uit 5 personen bestaat, gesproken over een fusie. Het uitgangspunt is elkaar te versterken want het nieuwe bestuur zal uit 7 personen bestaan. Het hoofdbestuur heeft zich akkoord verklaard met het voorstel tot fusie en wan-

De orgelbank

De orgelbank van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer biedt plaatselijke gemeenten de mogelijkheid hun pijporgel te koop aan te bieden. Geïnteresseerden kunnen specifieke informatie over de aangeboden orgels opvragen.

In totaal zijn er nu 5 orgels in het bestand opgenomen: een Flentroporgel (11 stemmen), een Fonteijn en Gaalorgel (24 stemmen), een Fama- en Raadgeverorgel (8 stemmen), een Pelsorgel (12 stemmen) en een Leeftlangorgel (9 stemmen).

Voor gedetailleerde informatie over de orgelbank kunt u contact opnemen met: Centraal Bureau VKB, tel. 078 639 36 63, e-mail n.dejong@kerkrentmeester.nl Of kijk op de vernieuwde website van de orgelbank op kerkmarkt.nl: kerkmarkt.nl/advertenties/orgelbank

neer ook de algemene vergadering instemt met de nieuwe statuten van de VKB, dan zal de nieuwe afdeling NBL op 18 april 2015 een feit zijn. Nadat de heer Kos nog een korte toelichting op enkele artikelen van het afdelingsreglement heeft gegeven, besluit de vergadering met het nieuwe reglement in te stemmen dat na het besluit van de algemene vergadering van 18 april 2015 van kracht zal worden.

Op voorstel van beide besturen besluit de vergadering in te stemmen om de contributie met ingang van 2015 te stellen op € 25 per gemeente en verder gaat de vergadering akkoord met het voorstel van beide besturen om prof. Tiernego (Breda) die aftredend en herkiesbaar is, voor een nieuwe periode te herbenoemen en als nieuw bestuurslid de heer G. van Es (Loon op Zand) te benoemen.

J. Buijs

Onderhoud en restauratie van kerken en orgels

Vervolgens krijgt de heer J. Buijs het woord, die als bouwkundig adviseur verbonden is aan de Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen van Zuid-Nederland. Hij verwijst naar de onlangs uitgebrachte flyer waarin het werkgebied van de Stichting is genoemd, alsmede de diensten die zij aan de colleges van kerkrentmeesters te bieden hebben. Op dit moment wordt er gewerkt aan de BRIM-plannen die voor 1 april 2015 ingediend moesten worden en waarvoor zich drie gemeenten hebben aangemeld. Ondanks het feit dat de BRIM-subsidie lager is geworden dan een aantal jaren geleden, blijft het nog altijd de moeite

waard deze subsidie aan te vragen. Verder noemt de heer Buijs het halfjaarlijkse overleg met de Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen onder leiding van de VKB. Tijdens het overleg van begin deze maand werd o.a. gesproken over de enquête van de RCE en de vereenvoudigde procedure bij het toekennen van BRIM-subsidies.

De heer Tiernego wijst er nog op dat de provincie Noord-Brabant subsidie aan monumentale kerken toekent voor technische plannen. De aanvragen moeten vóór 20 april 2015 worden ingediend. Hij adviseert colleges van kerkrentmeesters ervoor te zorgen dat zij tijdig deze plannen gereed hebben zodat, wanneer zich weer subsidiemogelijkheden voordoen, zij direct een subsidieaanvraag kunnen indienen. Voorts adviseert hij om straks, wanneer de nieuwe leden van de Provinciale Staten zijn benoemd, met hen het lobbycircuit in te gaan.

Hoe werf je vrijwilligers in de kerk en houd je ze gemotiveerd?

Na een hierna volgende pauze krijgt ds. R. van der Spoel uit Amersfoort gelegenheid zijn inleiding te houden over werving van vrijwilligers in de kerk. Ds. Van der Spoel, die een soortgelijk referaat hield tijdens het VKB-Congres van april 2014, diende

Ds. R. van der Spoel

18 jaar als gemeentepredikant drie gemeenten. Sinds 2011 is hij adjunct-directeur Kerk & Theologie van de internationale organisatie 'Open Doors' die zich inzet voor ondersteuning van vervolgd christenen. Zijn taak daar is, naast het mede leiding geven aan 50 werknemers, het opleiden van pastores in landen waar de kerk wordt vervolgd. Daarnaast begeleidt hij predikanten en kerkenraden door middel van coaching en intervisie binnen de Protestantse Kerk in Nederland namens het Evangelisch Werkverband.

Ds. Van der Spoel: "Voor iedere organisatie, en dat geldt ook voor de kerk, geldt dat het de mensen zijn die het doen. Je kunt nog zulke mooie organisatie modellen hebben, ▶

Kalender voor kerkrentmeesters

Voor de colleges van kerkrentmeesters is het van belang in de komende maanden o.m. aan de volgende zaken aandacht te besteden.

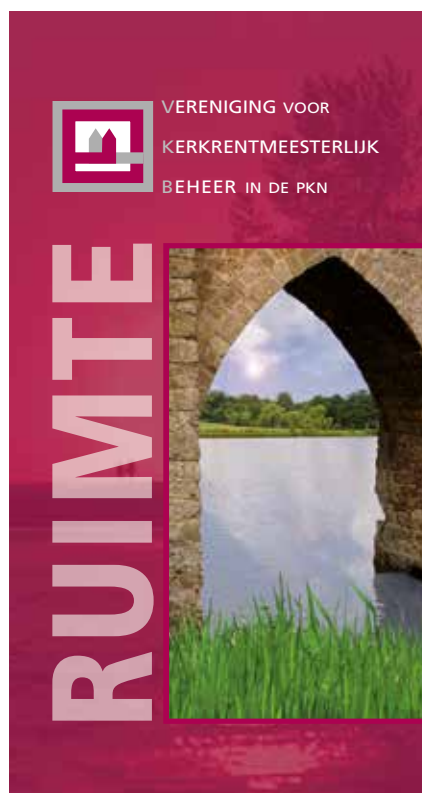
Juli/augustus:

- Betaling Maandnota
- Bespreking meerjaren onderhoudsplan.

September:

- Voorgescreven overleg (ord. 11-6-1) met college van diakenen en kerkenraad en andere daarvoor in aanmerking komende organen over de op basis van het beleidsplan op te stellen begroting en de invulling van het collecterooster.
- Bespreking actie Kerkbalans 2016 in de kerkenraad.
- Betaling Maandnota
- Voorbereiding stookseizoen (ketelinstallatie van de centrale verwarming controleren, e.d.).
- Publicatie in kerkblad over stand van zaken actie Kerkbalans 2015

■ Voorlichtingsboekje "Ruimte"

Leverbaar is het boekje "Ruimte" dat voor verschillende doeleinden geschikt is. In de eerste plaats kan het gebruikt worden voor de belijdeniscatechisanten om hun informatie te geven over de financiële behoefte van kerk en plaatselijke gemeente, over de bestuurlijke opbouw van de kerk, enz.

Verder is dit boekje uitermate geschikt om uit te reiken aan de vele vrijwilligers die zich voor de plaatselijke gemeente inzetten.

Tenslotte kan dit boekje op gemeenteveningen gebruikt worden om informatie te geven over de gehele organisatie van kerk en gemeente.

"Ruimte" is een fraai geïllustreerd boekje, dat informatie biedt die van belang is voor alle leden, die wat meer over kerk en gemeente dienen te weten.

De prijs voor dit boekje, bedraagt € 1,00 exclusief verzendkosten en BTW. Bestellen kan via de webshop door in te loggen op de website www.kerkrentmeester.nl, per e-mail aan j.zwep@kerkrentmeester.nl of per telefoon 078-63 93 665

goede plannen of ideeën realiseren, maar alles staat of valt met de mensen die het moeten uitvoeren. Zonder gemotiveerde mensen lukt het niet. Maar hoe komt het dat voor sommige taken niemand te porren is of mensen snel weer afhaken, terwijl voor andere klussen mensen bijna in de rij staan?" Hij heeft zich daarover verbaasd toen hij in een van zijn gemeenten begon met mentorcatechese. In plaats van zelf als de dominee voor een grote groep te gaan staan, werden de catechisanten iedere week verdeeld in vaste groepjes van 5 jongeren onder leiding van een mentor uit de gemeente. Een intensieve taak waarbij ze iedere week verwacht werden, waarvoor ze zich goed moesten voorbereiden en waarbij regelmatig werd vergaderd om getraind te worden of om te overleggen. Er werd een oproep gedaan in de kerk en het kerkblad De belangstelling was zo groot dat er zelfs mensen werden afgewezen. Men hield het drie jaar vol en daarna onderhield men dit persoonlijk contact met deze jongeren. Mensen moeten weten waarom en waarvoor zij inzetbaar zijn. Ds. Van der Spoel stelt dat er drie belangrijke voorwaarden zijn om mensen met een taak in de gemeente gemotiveerd te houden.

- *Visie*

"Het eerste wat nodig is, is een duidelijke richting. Waaraan behoefte bestaat, is een heldere visie. Waarom doen we hetgeen we doen? Wat is de toegevoegde waarde van hetgeen ik doe? Zorg er voor dat

mensen mogen en kunnen meedenken en meepraten over de zaken waarmee ze bezig zijn. Laat duidelijk zien dat ze onderdeel zijn van een groter geheel. Deze motivatie moet van binnen uit komen. Vraag ook eens aan de ander hoe hij of zij het vindt. Maar dat geldt niet alleen voor vrijwilligers, ook voor betaalde krachten zoals de predikant. Hij of zij vindt het belangrijk wanneer gemeenteleden vragen hoe het met de dominee gaat. Dat leidt tot meer betrokkenheid, verantwoordelijkheid en motivatie", zo stelt ds. Van der Spoel.

Hij noemt in dit verband ook het verschil in opvatting tussen drie mensen bij de uitvoering van hun werk. Op de vraag 'Waar ben je mee bezig?' reageert de eerste: 'Ik stapel stenen op elkaar'. De tweede is wat gedreven en zegt: 'Ik ben een muur aan het metselen', maar de derde reageert zeer enthousiast: 'Ik ben een kathedraal aan het bouwen'. "Wij zijn allemaal medewerkers van Christus, of we nu predikant of vrijwilliger zijn. Alles wat we in het kader van kerkenwerk doen, doen we indirect voor het koninkrijk van God. Dat is de meerwaarde om werkzaam te zijn in de kerk in plaats van een bardienst te draaien voor een hockeyclub. Iedereen, of je kleine dingen doet of met grote zaken in de kerk bezig bent, moet het als een voorrecht beschouwen om te werken in de Kerk van Christus. Mensen motiveren begint met een duidelijke visie op het doel van kerk zijn met elkaar. Richting geven aan je vrijwilligers heeft niet

Meubelmakerij *Louis Meijer & Zn.* 35 jaar maatwerk

Al ruim 35 jaar vervaardigen wij, als meubelmakerij, kerkinterieurs voor diverse kerkgenootschappen op maat. Ons repertoire bestaat uit preekstoelen, liturgieborden, doopvonten, knielbanken, kerkbanken (-kussens), stoelen, collectezakken, serviezen, avondmaalslinnen ed. Kortom, voor alles wat u nodig heeft betreffende uw kerkinrichting bent u bij ons aan het juiste adres!

Bobinestraat 3b, 3903 KE Veenendaal, (0318-)529974, www.kerkinterieur.nl, info@kerkinterieur.nl

alleen te maken met een heldere visie op het geheel, maar ook met een heldere taakomschrijving". Ds. Van der Spoel ervaart dat dit vaak ontbreekt, dat de kaders niet duidelijk worden aangegeven. Mensen hebben dan het gevoel in het diepe gegooid te worden. Een heldere visie op gemeente-zijn en een duidelijke taakomschrijving die laat zien hoe dit onderdeel bijdraagt aan het geheel en wat de kaders zijn van deze specifieke taak, zijn noodzakelijk om mensen te motiveren.

- *Ruimte*

"Geef mensen die werk verrichten de ruimte om hun werk te doen, want zij staan met hun voeten in de modder. Als je vrijwilligers, die je voor een taak vraagt, wilt motiveren, moet je ze de ruimte en daarmee ook de verantwoordelijkheid geven voor de concrete invulling en niet, zoals ook gebeurt, doen alsof je ze die ruimte geeft maar hen ondertussen op elke vierkante millimeter gaan controleren. Wanneer je hen die ruimte geeft, voelen zij zich veel nauwer betrokken bij het werk en gaan gemotiveerd hiermee aan de slag. Dan voelen ze zich eigenaar van de activiteit en gaan ze er echt voor. Belangrijk is dat je er voor zorgt dat vrijwilligers werk doen dat bij hun gaven past. Als dat niet gebeurt, dan wordt het een wekelijks martelgang. De vrijwilliger moet duidelijk worden gemaakt dat hetgeen zij doen iets als een roeping is. Dus niet alleen het werk doen omdat je het leuk vindt, maar omdat je God en Zijn gemeente ermee dient. Dus ook als je er niet altijd zin in hebt om de Gemeente van God te dienen, doe je het. De Kerk is geen hobby, maar een zaak van leven en dood. De Kerk is het Lichaam van Christus op aarde".

- *Aandacht*

Tenslotte wijst ds. Van der Spoel op de vereiste aandacht die aan de vrijwilliger moet worden besteed, want dat waaraan je aandacht besteedt, groeit. Ook de predikant kan hierbij een belangrijke rol vervullen door met vrijwilligers te spreken en soms door te vragen. "Als mensen zich gezien en gehoord weten, blijven ze gemotiveerd aan het werk. Luister serieus naar hun suggesties, waardeer hun inzet,

Bent u al ANBI-proof? – maak er werk van !

Uiterlijk 31 december 2015 moeten alle gemeenten en diaconieën alles gereed hebben om aan de nieuwe ANBI-eisen voldoen. Uitgangspunt is transparantie van gegevens. Dit moet online vindbaar zijn, op een (eigen) webpagina. Het is van essentieel belang om dit op tijd en goed te regelen, omdat anders de anbi-status zal komen te vervallen. Hierdoor is het niet langer mogelijk voor gemeenteleden om gebruik te maken van de zgn. giftenaftrek.

- Onderstaande informatie moet gepubliceerd worden:
- De formele naam van de kerkelijke gemeente;
- Het RSIN of fiscale nummer;
- Contactgegevens;
- Doelstelling;
- Beleidsplan;
- Bestuurssamenstelling;
- Beloningsbeleid;
- Verslag van de uitgeoefende activiteiten;
- Beknopte financiële verantwoording.
- Overzicht van voorgenomen bestedingen

Meer informatie: www.protestantsekerk.nl/anbi : hier zijn o.a. voorbeeldteksten te vinden voor deze publicatie.

Actuele aandachtspunten:

1. Het internetadres (URL) van de webpagina waarop uw ANBI-gegevens staan vermeld dient u op te geven via het LRP-programma in het veld "website ANBI-gemeente". Als de gegevens van de diaconie op een andere website of –pagina staan vermeld dient ook dit internetadres via LRP te worden opgegeven. De landelijke kerk zorgt ervoor dat deze gegevens worden doorgegeven aan de belastingdienst. Overleg tussen kerkrentmeesters en diakenen hierover is gewenst. Geef deze gegevens zo snel mogelijk door, maar in elk geval vóór 15 oktober a.s.
2. De informatie die op uw eigen of een andere website plaatst dient met één muisklik bereikbaar te zijn (zgn. deeplink). Dus het doorgeven van het algemene websiteadres van uw gemeente is niet voldoende. Het verdient aanbeveling om de informatie als "platte tekst" op de webpagina te plaatsen, niet als een pdf-document.
3. RSIN-nummer: de belastingdienst zorgt ervoor dat alle kerkelijke rechtspersonen een RSIN-nummer krijgen – indien er nog geen fiscaal nummer (=RSIN) bekend is. Als u personeel in loondienst heeft, dividendbelasting terugvraagt of energiebelasting terugvraagt kunt u langs die weg uw fiscale nummer vinden.
4. Als uw RSIN-nummer nog niet bekend is, dan kunt u op de ANBI-pagina van uw website vermelden bij RSIN-nummer: "nog niet ontvangen van belastingdienst. "
5. Uiteindelijk zullen alle RSIN-nummers via het LRP-programma te vinden zijn. Dit wordt waarschijnlijk najaar 2015. Bellen of schrijven over het RSIN-nummer met de belastingdienst heeft geen zin.
6. Het is niet noodzakelijk of gewenst om in het kader van de ANBI-transparantie complete jaarrekeningen met balans te publiceren. Een verkorte staat van baten en lasten is voldoende. Voorbeelden hiervan vindt u op de bovengenoemde website.
7. Namen en adressen van kerkenraads- en collegeleden worden niet op de internetpagina vermeld.

bezoek hun activiteit, bemoedig hen in hun rol in de gemeente en ze zullen groeien in hun taak die ze voor de kerkelijke gemeente vervullen. Door echte aandacht aan mensen te

besteden, bereik je dat een klein groepje enthousiaste vrijwilligers de grotere groep passieven in hun enthousiasme meetrekt, zo besluit ds. Van der Spoel zijn inspirerende inleiding. ▶

Vragen en opmerkingen

Opgemerkt wordt dat het lastig blijft om voldoende vrijwilligers te vinden, want er komt veel op de mensen af.

Ds. Van der Spoel is ermee bekend dat er veel te veel klussen zijn die gedaan moeten worden. Probeer alleen bezig te zijn met de essentie van kerk-zijn en schrap de rest. Dat is een kwestie van zoeken en afwegen, maar er moet goed worden nagedacht over zaken die niet meer kunnen worden gedaan en waarom. Laten we er naar streven dat we van maandag tot en met zaterdag als Christenen in de wereld staan, want daar moet het gebeuren.

Verder wordt gesteld dat de predikant meer manager dan herder en leraar is, waarvoor hij in feite door een gemeente is aangesteld.

Ds. Van der Spoel herkent dit probleem. De predikant moet naar zijn mening alleen naar die bijeenkomsten waar hij als predikant een meerwaarde vervult. Ook de predikant moet daarom keuzes maken welke bijeenkomsten hij wel en welke hij niet bijwoont. Als geestelijk leider van de gemeente moet hij de vijf taken vervullen, waarvoor hij is aangesteld, zo besluit ds. Van der Spoel.

Nadat de heer Tiernego ds. Van der Spoel bedankt heeft voor zijn inleiding, sluit de heer Kos deze vergadering, nadat een gezamenlijk "Onze Vader" is uitgesproken. Hierna worden de aanwezigen uitgenodigd voor een hapje en een drankje ter gelegenheid van deze laatste vergadering van de afdelingen NBW en ONBL.

■ Gereformeerde Bethelkerk Zwijndrecht 125 jaar

De Gereformeerde Bethelkerk kerk van Zwijndrecht, die 1.455 leden telt waarvan er op zondag 500 de morgendiensten bezoeken, bestaat 125 jaar. In 2006 onderging de kerk een grootschalige verbouwing en kwam er een nieuwbouw van enkele zalen aan de kerk. Dat ging toen

Sint Remigiuskerk in Spannum na restauratie nog grootser!

Het Friesch Dagblad van 7 april jl. meldt dat de restauratie van de Sint Remigiuskerk in Spannum is afgerond. De opknabbeurt heeft de monumentale status van de hervormde kerk nog verder vergroot. De uitdaging was de oude karakteristieke elementen te combineren met meer moderne zaken. Zelfs de bijzondere verwarmingsbuizen uit 1910 zijn onder de kerkbanken blijven liggen. En er is nu voor het eerst in vijfhonderd jaar stromend water aanwezig.

De Spannumkerk, gebouwd omstreeks 1500, onderging in de afgelopen maanden een metamorfose. Niet alleen de kerk ging helemaal op de schop, ook het portaal werd flink onder handen genomen. De kerk is nu voorzien van toilet en keuken. Op de begane grond in de toren komt straks een vergaderzaaltje. Via het open plafond wordt in deze ruimte uitgekeken op het torenuurwerk uit 1591.

De restauratie van de kerk was een lang gekoesterde wens van de Hervormde gemeente Spannum-Edens. Het gebouw was slecht toegankelijk voor mensen met een lichamelijke beperking. De vloer was niet alleen oneffen, hij verkeerde ook in slechte staat. In de kerk ontbrak ook een toilet. Het glaasje water voor de dominee moest van buiten de kerk komen.

Met de realisatie van een ruim toilet, dat ook geschikt is voor invaliden, en een keukentje is het kerkgebouw nu van alle gemakken voorzien. Opvallend is ook de ruimte in het voorportaal. Achterin zijn drie rijen banken verdwenen en met het verschuiven van de achterwand is de kerk drie meter kleiner geworden. Zo werd er vanuit het portaal een brede doorgang naar de toren gemaakt en kon er tot grote vreugde van de organist een ruime trap naar de galerij worden gecreëerd.

In de kerk zijn de eeuwenoude grafstenen zichtbaar gemaakt. Alleen de grafsteen van de Middeleeuwse jonkheer Sybrant Goffes Roorda verdween weer onder de houten vloer. De steen bevat veel reliëf, was licht beschadigd en ligt op de plaats waar men het podium wilde aanleggen. Met een podium, waarop korpsen en koren de ruimte hebben, wordt aan de kerk van Spannum een meer multifunctionele bestemming gegeven. Om het podium mogelijk te maken zijn er voorin de kerk twee rijen banken verdwenen. Ook de stoelen in het middenpad keerden niet terug in de kerk. Wel bleven de oude ijzeren verwarmingsbuizen. Als het aan de kerkenraad had gelegen dan waren die buizen weggehaald, maar vanwege het historische karakter stak de provincie daar een stokje voor. Het gaat in totaal om tachtig meter buis.

De restauratie van de kerk heeft zo'n € 480.000 gekost. De Hervormde gemeente Spannum-Edens nam van dat bedrag de helft voor haar rekening. De andere helft is door de provincie Fryslân, de gemeente Littenserdiel en diverse fondsen en stichtingen op tafel gelegd. Het werk is uitgevoerd door de drie plaatselijke aannemers: Bouwbedrijf Harkema, Ambachtelijk timmerbedrijf Peter van der Hoek en Bouwbedrijf Doede de Vries.

gepaard met de verkoop van de nabijgelegen gereformeerde Koningskerk, waarin sinds 1963 een deel van de gemeente kerkdiensten bezocht. Aanleiding voor deze stap was het krimpende ledental. In verband met het 125-jarig bestaan van de Bethelkerk, die ongeveer 200 meter verwijderd ligt van de Her-

vormde Oude Kerk van Zwijndrecht, vond op 11 april een jubileumdienst plaats. Van eind augustus tot eind november loopt in oudheidkundig museum De Vergulde Swaen in Zwijndrecht een tentoonstelling over de historie van de kerk, aldus een bericht in het Reformatorisch Dagblad van 9 april 2015.

Aspecten bij plaatselijke geldwerving (slot)

Praktische toepassing en alternatieve vormen van geldwerving

In het eerste artikel over dit onderwerp werd aandacht gevraagd voor de aspecten die van belang zijn om in onze kerkelijke gemeenten een verantwoorde geldwervingsactie, vaak onder de naam "Kerkbalans", op te zetten. In dit artikel wordt ingegaan op de praktische toepassing hiervan en de verschillende mogelijkheden van geldwerving.

Ondersteunend materiaal voor de plaatselijke actie

De Interkerkelijke Commissie Geldwerving (ICG) kiest voor de actie Kerkbalans jaarlijks een nieuw motto en een passende illustratie. Het motto en de illustratie worden door alle aan Kerkbalans deelnemende kerken gebruikt en in de actieperiode via de media bekend gemaakt. Voor gebruik binnen de protestantse gemeenten geeft de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer - die nauw samenwerkt met de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving van de Protestantse Kerk in Nederland - ieder jaar een folder voor de gemeenteleden uit.

Voor de plaatselijke actie dient een gemeente de folder voor gemeenteleden aan te passen aan wat plaatselijk wenselijk en mogelijk is. De huidige foldervoorziening biedt alle ruimte om de tekst geheel op maat te maken. Het gaat er immers om dat gemeenteleden die benaderd worden, zich in de situatie herkennen zoals die in de folder of brief uiteen wordt gezet. Soms willen gemeenteleden weten hoe groot het bedrag is dat redelijkerwijs van hen mag worden verwacht. Daarvoor kan een richtlijn worden gegeven in de vorm van een tabel die rekening houdt met de omvang van de gemeente en het benodigde bedrag.

Een uniforme schaal valt niet te geven, want de bedragen verschillen van gemeente tot gemeente. Wel verdient het aanbeveling om in deze tabel bij het laagste inkomen of minder in plaats van een verwachte bijdrage enkele vraagtekens te vermelden. Het betreft hier in veel gevallen de uitkeringsgerechtigden; een invulling van de bijdrage kan en

mag voor hen niet door anderen worden gegeven.

Ter ondersteuning van de plaatselijk gevoerde actie biedt de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving met medewerking van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer tegen vergoeding diverse ondersteunende materialen aan. Van de ter beschikking staande producten noemen we: folders, antwoordstroken, enveloppen, posters, raambiljetten, looplijsten, spandoeken, richtlijnen voor de medewerkers, pennen, tekenkleurplaten, draagtassen, enz. Nadere informatie staat vermeld op de website van de actie Kerkbalans. (www.kerkbalans.nl). Deze website biedt verder een passende mogelijkheid om plaatselijk gebruik te maken van allerlei teksten die in het kader van de actie Kerkbalans voor verschillende doelgroepen geschreven zijn.

De uitvoering van de plaatselijke actie

Bij de jaarlijkse actie voor de plaatselijke geldwerving gaat het om de uitnodigende vraag aan de leden van de gemeente wat hen de voortgang van de evangelieverkondiging in de kerkelijke gemeente dit jaar waard is. Omdat "Mensen aan mensen geven" dient de vraag zo persoonlijk mogelijk gesteld te worden. Gemeenteleden zoeken andere gemeenteleden op, bieden hen een brief aan en halen de reactie op die brief na enkele dagen weer op. Vrijwilligers verrichten deze belangrijke taak. Het is van belang hen van goede instructie te voorzien. Het verdient ook aanbeveling om deze vrijwilligers zoveel mogelijk jaarlijks naar dezelfde adressen te laten gaan (zij worden

zo het "gezicht van de kerk"). Zij dienen na afloop in elk geval persoonlijk bedankt te worden voor hun activiteiten.

Bij een overzichtelijk aantal adressen (15 tot 20 adressen blijkt een redelijk aantal te zijn) bezorgen deze vrijwilligers aan het begin van de actieperiode aan de geadresseerden persoonlijk de folder - eventueel met een begeleidende brief van het college van kerkrentmeesters -, verder een antwoordstrook en een antwoordenvolp. Het is aan te bevelen om bij de bezorging te vermelden wanneer de reactie wordt opgehaald. Op de aangegeven datum bezoeken de vrijwilligers de geadresseerden opnieuw en halen zij de antwoordenvolp op. Het is van groot belang dat zij nauwkeurig aantekenen van wie de antwoordenvolp is en wat de eventuele reacties waren.

Bedankbrief en nazorg

Nadat de vrijwilligers de antwoordenvolpen bij het college van kerkrentmeesters hebben ingeleverd, is de actie niet voorbij. De gemeenteleden zijn immers nog niet op de hoogte van het resultaat van hun financiële inspanning. Een transparant beleid vraagt om een spoedige eerste mededeling - bij voorkeur op de eerstvolgende zondag - over het voorlopige resultaat. Korte tijd later volgt een schriftelijk bericht aan de gemeenteleden over de ontvangen bijdrage.

Een persoonlijke bedankbrief kan daartoe goed dienen en getuigt van zorgvuldigheid en waardering voor de gever. Zo'n brief - gericht aan hen die hebben gegeven - is uiteraard niet bedoeld om zorgen te uiten

over eventueel nu nog resterende tekorten. Die komen op een ander moment en op een andere wijze aan de orde.

Een volgend onderdeel van de gevoerde actie is de nazorg. In de actieperiode zijn alle gemeenteleden benaderd en - daartoe geïnstrueerd - hebben de vrijwilligers de reacties nauwkeurig genoteerd. Op die reacties moet worden ingegaan. Soms vraagt dat om een bezoek van ouderling of predikant - de opmerking was van pastorale aard. Het is de taak van de ouderlingen-kerkrentmeester die bij de geldwervingsactie betrokken zijn om ouderling of predikant te attenderen op het gewenste bezoek en om - na verloop van tijd - te informeren, of naar aanleiding van deze mededeling daadwerkelijk actie is ondernomen. Het mag niet voorkomen dat bij een volgende actie aan de opmerking van het jaar daarvoor nog altijd geen gehoor is gegeven! Andere reacties blijken van financiële aard te zijn: men is niet bereid om bij te dragen. Ook dan is nazorg gewenst. Een kleine commissie uit het college van kerkrentmeesters kan deze taak op zich nemen. Drie mensen die elke maand drie adressen bezoeken bereiken in een jaar zo'n honderd adressen. In het kader van de voorlichtende taak dient zo'n gesprek om misverstanden uit de weg te ruimen en te appelleren aan de geloofsverantwoordelijkheid, die men als lid van de kerk draagt. In het uiterste geval zal de mogelijkheid van uitschrijving - als persoonlijke keuze - aan de orde moeten komen.

De analyse van de actie

Zodra de vrijwilligers de antwoord-enveloppen van de gemeenteleden bij het college van kerkrentmeesters hebben ingeleverd, zal het college de enveloppen openen en de resultaten tellen. De voorlopige uitkomst leidt tot een plus- of een min-getal ten opzichte van het voorgaande jaar. Het valt mee of het valt tegen. In beide situaties is een nadere analyse gewenst. Zo'n analyse kan behulpzaam zijn om de sterkere en zwakkere kanten van de geldwerving in de eigen gemeente in het oog te krijgen en geeft een eerste indicatie in welke richting

mogelijke verbeteringen gezocht kunnen worden. Voor een eenvoudige analyse volstaat een viertal gegevens betreffende de feitelijke resultaten van de gehouden actie, namelijk:

1. de opbrengst van de actie dit jaar;
2. de opbrengst van de actie van vorig jaar;
3. het aantal actief geregistreerde leden van de gemeente; en
4. het aantal bijdragende adressen bij deze actie.

Deze gegevens zijn voldoende voor enkele eenvoudige rekenkundige exercities die meer inzicht geven in het geefgedrag van de plaatselijke gemeente. Een vergelijking van 1. en 2. leidt tot een conclusie over gestegen of gedaalde opbrengsten in geld of in percentage. Door de opbrengst van 1. te delen door het aantal van 3. kan het gegeven

bedrag per lid worden berekend. Door de opbrengst van 1. te delen door het aantal van 4. wordt het gegeven bedrag per bijdrager berekend. Het cijfer van 4. ten opzichte van het cijfer van 3. leidt tot het percentage voor de verhouding van het aantal bijdragers ten opzichte van het totaal aantal actieve gemeenteleden.

De zo verkregen bedragen en percentages kunnen nu vergeleken worden met soortgelijke bedragen en percentages voor naburige gemeenten, voor het provinciaal gemiddelde of voor het landelijke gemiddelde. Jaarlijks wordt in het najaar hierover in "Kerkbeheer" gepubliceerd. Zo'n vergelijking leidt - bij wijze van voorbeeld, de genoemde getallen zijn fictief - tot een overzicht dat hieronder wordt weergegeven:

Overzicht 1	Bijdrage per lid	Bijdrage per bijdrager	Verhoudingspercentage bijdrager/lid
Eigen gemeente	€ 40	€ 142	28,2 pct.
Provincie	€ 48	€ 145	33,1 pct.
Nederland	€ 52	€ 141	36,9 pct.

In een andere gemeente - de cijfers zijn opnieuw fictief - leidt de

vergelijking tot het overzicht in onderstaand schema.

Overzicht 2	Bijdrage per lid	Bijdrage per bijdrager	Verhoudingspercentage bijdrager/lid
Eigen gemeente	€ 56	€ 122	45,9 pct.
Provincie	€ 48	€ 142	33,8 pct.
Nederland	€ 52	€ 140	37,1 pct.

Uit deze eenvoudig schema's valt het volgende te concluderen. In overzicht 1 kan de bijdrage die per bijdrager gegeven wordt de vergelijking met provincie en land doorstaan - de afwijking is gering. Dat geldt niet voor de bijdrage die per lid gegeven wordt - deze blijft achter bij de provincie en het land. De beleidsmatige conclusie luidt: deze gemeente moet voor een betere geldwerving inzetten op een verbreding van het draagvlak. Het heeft hier niet zo veel zin om gemeenteleden die reeds bijdragen op te wekken tot grotere offervaardigheid; hun bijdrage is vergelijkbaar met de genoemde gemiddelden. Het heeft wel zin om in die

gemeente het draagvlak voor de geldwerving te verbreden en - bij voorbeeld door een speciale actie - de nul-bijdragers met argumenten die hen aanspreken te benaderen en te bewegen om aan de jaarlijkse geldwervingsactie mee te doen.

In overzicht 2 geldt een andere situatie. Het draagvlak voor de geldwerving is in die gemeente bovengemiddeld (zie de bijdrage per lid en het verhoudingspercentage). De bijdrage per bijdrager blijft echter achter en dat zou tot de keuze kunnen leiden om het beleid in deze gemeente te richten op een verhoging van de gegeven bijdrage en een oproep tot grotere offervaardigheid.

Voor een analyse van het plaatselijk geefgedrag kan ook het schema dienen dat enkele jaren geleden door de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving in het jaarverslag werd opgenomen en waarin de opbrengsten van de actie Kerkbalans naar de omvang van de bijdragen worden weergegeven. Een vergelijking tussen de landelijke cijfers en de plaatselijke resultaten laat in één oogopslag zien of het geefgedrag van de eigen gemeenteleden correspondeert met het landelijk gemiddelde geefgedrag:

Bijdrage	Percentage Nederland	Plaatselijk percentage
€ 1-49	41,0 pct.	.....
€ 50-99	18,0 pct.	.....
€ 100-199	18,0 pct.	.....
€ 200-299	9,5 pct.	.....
€ 300-399	4,0 pct.	.....
€ 400-499	3,5 pct.	.....
€ 500-999	4,5 pct.	.....
€ 1.000-1.499	1,0 pct.	.....
€ 1.599-1.999	0,5 pct.	.....

Bijzondere financiële acties

Soms is een bijzondere financiële actie gewenst. Naast de jaarlijkse actie voor de geldwerving wil men in de gemeente - voor nieuwbouw, restauratie of de aanschaf van een orgel - een actie voeren om zo een basisfonds te vormen voordat men het restkapitaal leent. Het kan ook dat men na het voeren van de actie Kerkbalans tot de ontdekking komt dat er een aanzienlijk begrotingstekort overblijft. Om dit tekort, dat vaak een structureel karakter heeft, te lijf te gaan, besluit men tot een bijzondere financiële actie. Zeven vuistregels kunnen daarbij even zo vele aandachtspunten zijn:

- 1. Omschrijf het doel duidelijk.**
Voer geen actie voor "de kerk" of voor "het onderhoud", maar voor "het nieuwe orgel", "de renovatie van de jeugdruimte" of onder het motto: "20 mille erbij".
- 2. Verwoord het doel positief.**
Mensen raken liever betrokken bij een goede zaak, waarover opbouwend en in positieve zin wordt gesproken, dan bij een onderneming, die op zorgelijke en negatieve wijze wordt

Collage van verschillende folders die de protestantse gemeente van Rotterdam-Noordrand vorig jaar gebruikte.

verwoord. Voer acties om samen iets positiefs te bereiken en niet om iets negatiefs te vermijden.

3. Probeer je te verplaatsen in de beleving van anderen.
In het proces - voorafgaande aan de actie - zijn argumenten "pro" en "contra" op een rijtje gezet; min of meer enthousiast is tot actie besloten. De direct betrokkenen weten waarom; zij beschikken over (een voorsprong in) informatie. Potentiële gevers hebben die kennis niet. Geef hen de nodige informatie. Verwoord de plannen in een taal, die hen aanspreekt. Reik motieven aan, die hen tot geefgedrag kunnen bewegen. Verplaats u in de gedachte-
reld van de ander. Niet wat de direct betrokkenen aanspreekt, maar wat het misschien wat minder betrokken gemeentelijk aanspreekt, heeft effect.

- 4. Appelleer op verstand, hart en gevoel.**
Mensen geven meer met hun hart dan met hun verstand. Naast het bieden van feitelijke informatie, is het appèl op emotionele betrokkenheid van grote waarde. Zo dient het rationeel genomen besluit om actie te voeren voor een nieuw orgel het emotionele doel van goede samenzang.
- 5. Laat mensen horen, zien en doen.**
Betrokkenheid wordt niet alleen

gewekt door de gesproken boodschap of de gelezen informatie, maar ook door verleende medewerking. Schakel daarom zoveel mogelijk gemeenteleden in bij de uitvoering van de financiële actie of bij het bereiken van het beoogde actiedoel.

6. Geef opening van zaken - voor en na.

Uiteraard willen potentiële gevers weten wat er met hun geld wordt gedaan. Een raming tevoren en een verantwoording achteraf - beide voorzien van een heldere toelichting - geven antwoord op de vragen, die gevers zich stellen.

7. Bedenk: publiciteit is meer dan publiceren.

Publiciteit (of beter nog: Public Relations) is een breed begrip. Het beeld dat mensen van de kerk hebben, beïnvloedt direct of indirect het beeld dat zij van de plaatselijke kerkelijke gemeente hebben. Negatieve publicaties over incidenten en geharrewar in de landelijke kerk hebben een weerslag op de plaatselijke situatie. Dat is betreuwenswaardig, maar het is een gegeven. Toch zijn er plaatselijk tal van mogelijkheden, die de beeldvorming gunstig beïnvloeden: met zorg ingerichte kerkgebouwen, een gastvrije en vriendelijke uitstraling, een goed ogend kerkblad, kerkelijke presentie bij activiteiten in de burgerlijke gemeente, informatie over de kerk in de plaatselijke pers, etc. Vanzelfsprekend dienen ook de publicaties goed verzorgd te zijn: gericht op de doelgroep, met bijdetijdse teksten, in kerkelijke stijl en in een verzorgde uitvoering.

Alternatieve vormen van geldwerven

1. Erfstellingen en legaten

Mede als gevolg van teruglopende inkomsten door een jaarlijks dalend ledental, wordt er regelmatig door colleges van kerkrentmeesters gevraagd naar informatiemateriaal om de interesse, om aan kerkelijke gemeenten gelden na te laten, te vergroten. Juist omdat het voor de

voortgang van de evangelieverkondiging noodzakelijk is dat er, naast de kerkelijke bijdragen, ook ander bronnen worden aangeboord die jaarlijks geld opbrengen, is het zeker denkbaar om erfstellingen en legaten onder de aandacht van gemeenteleden te brengen onder het motto "Geef de kerk een kindsdeel".

De Interkerkelijke Commissie Geldwerving, waarin alle in de actie Kerkbalans participerende kerkgenootschappen zijn vertegenwoordigd, is hiermee aan de slag gegaan en heeft een folder ontworpen. In deze folder wordt de aandacht gevraagd voor de mogelijkheid om gemeenteleden er voor te interesseren gelden aan hun kerkelijke gemeente na te laten. Bestellingen van deze folders kunnen gericht worden aan het Centraal Bureau van de VKB te Dordrecht.

2. Vriendenstichtingen

Sinds vele jaren zijn er in enkele honderden kerkelijke gemeenten in onze kerk plaatselijke stichtingen "Vrienden van de Dorpskerk Kerkuizen" actief. Het doel van zo'n stichting is uitsluitend om jaarlijks financiën bijeen te brengen voor onderhoud, reservering, verzekeringspremie e.d. om die vaak monumentale kerk voor het dorp te behouden. De reden hiervan is dat een (monumentale) Dorpskerk vaak beeldbepalend is voor de uitstraling van het dorp. Iets soortgelijks kan uiteraard ook in wijken van grotere gemeenten worden opgezet. Belangrijk is om zoveel mogelijk inwoners uit het dorp of de (stads) wijk de mogelijkheid te bieden "Vriend of vriendin" te worden voor een minimaal bedrag van € 10,00 per jaar. Dit soort activiteiten slaat aan en binnen korte tijd hebben zich vaak een paar honderd vrienden gemeld. Om deze actie verder uit te bouwen kan onder het motto "Vrienden zoeken vrienden" zo'n aantal fors worden uitgebreid. Kortom: mogelijkheden zijn er volop en met het aanklikken van 'Stichting Vrienden van de ...kerk' zijn er diverse websites te raadplegen om voorbeelden te vinden. Zo'n stichting kan vrij gemakkelijk de status van culturele ANBI krijgen, waardoor de gever extra belastingfaciliteiten geniet. Nadere informatie over deze

stichtingsvorm: Centraal Bureau van de VKB te Dordrecht.

3. Structurele financiële acties

In tegenstelling tot de situatie van enkele jaren geleden, komt het steeds vaker voor dat kerkelijke gemeenten, naast de hier eerder genoemde activiteiten, jaarlijks op een vast moment extra acties gaan houden. Want ondanks het feit dat ook nu nog in veel gemeenten geldt dat "Minder mensen, geven meer", is dat "méér" onvoldoende om de weggevallen bijdragen van overleden of vertrokken gemeenteleden te compenseren.

Omdat het college van kerkrentmeesters, vanuit de opdracht zoals die in de kerkorde verwoord is, tot taak heeft de geldwerving in de gemeente te bevorderen zodat de evangelieverkondiging kan doorgaan, kan het noodzakelijk zijn jaarlijks extra financiële acties te houden om de benodigde financiën bijeen te brengen. Voorbeelden hiervan zijn: rommelmarkten, bazaars, fancy fairs, huis-een-huisverlotingen. Tegenwoordig zijn de z.g. kerkveilingen erg in trek waarmee plaatselijk goede resultaten worden geboekt. Er worden allerlei aanbiedingen gemaakt die in veilingtaal kavels worden genoemd. Aanbiedingen zijn o.a.: zelf gebakken taarten, tuinieren, rondleiding in bedrijven, een gevulde boodschappentas, muzieklessen, eren avondje bridgen of klaverjassen voor 8 personen, hulp bij belastingaangifte, enz.

Kortom: allemaal ideeën en suggesties om alternatieve vormen van geldwerving toe te passen wanneer de traditionele geldwervingsvormen minder geld gaan opbrengen. Ook dat behoort tot de taak van het college van kerkrentmeesters aan wie de vermogensrechtelijke aangelegenheden, voorzover niet van diaconale aard, zijn toevertrouwd.

Nieuwe wijzigingen in voorbereiding van de actie Kerkbalans 2016

Volgend jaar zal de Actie Kerkbalans worden georganiseerd in de twee weken van 17 t/m 31 januari 2016. In de actie en de beschikbare materialen zullen ook nu weer enkele belangrijke wijzigingen worden doorgevoerd.

Een belangrijke ontwikkeling, en goed nieuws voor kerkrentmeesters, is dat de samenwerking tussen de VKB en het team LRP zal worden geïntensiveerd. Dat betekent voor de actie 2016 het volgende:

- De mailing die begin september naar alle colleges wordt verzonden en die de afgelopen jaren nog twee enveloppen bevatte (één van LRP en één van de VKB) wordt nu één gezamenlijke Kerkbalansmailing, met één bestelformulier met alle door het team LRP en de VKB aangeboden materialen.
- Er komt één postadres voor de Actie Kerkbalans: Postbus 176 3300 AD Dordrecht, één telefoonnummer: 078-6393665, één e-mail adres info@kerkbalans.nl en één website en webshop www.kerkbalans.nl

Het centrale thema "Mijn kerk in balans" wordt dit jaar ondersteund door het thema "Mijn kerk inspireert" met de afbeelding zoals hier afgedrukt. Op de website zal weer een video te downloaden zijn voor gebruik op gemeenteavonden of in de eredienst.

Nieuw materiaal

De vorig jaar ontwikkelde materialen zijn goed ontvangen. Het accent van de campagne van dit jaar ligt op het stimuleren en helpen van gemeenten om nóg meer gebruik te maken van de mogelijkheden om een eigen uitstraling aan hun Kerkbalans materialen te geven:

- Het stappenplan op de website wordt aangepast en instructievideo's worden toegevoegd.
- Gemeenten kunnen een poster maken met een eigen afbeelding en een eigen slogan.

- Op de site wordt een forum ingericht met succesvolle voorbeelden van door gemeenten bedachte fondsenwervingsacties.
- Er komt een wedstrijd voor gemeenten "Wie maakt de beste Kerkbalans folder?", met 3 geldprijzen ter waarde van € 500, € 1.000 en € 2.000.

Al vaker is ons gemeld dat kerkrentmeesters de drieluikfolder te klein vonden voor een effectieve communicatie naar gemeenteleden.

Vandaar dat in het vervolg twee andere formaten worden gehanteerd: een 4 pagina a-5 folder die dezelfde ruimte biedt als de drieluikfolder, maar dan gemakkelijker in te delen, en een 4 pagina A-4 folder, die twee keer zoveel ruimte biedt om zelf foto's, een predikantencolumn, interviews met gemeenteleden enzovoort toe te voegen.

Enveloppen

Er waren vorig jaar problemen met de vensterpositie van de enveloppen. Deze zullen daarom voor de

actie 2016 in drie uitvoeringen beschikbaar worden gesteld: een "onderlader" met het venster midden- onderkant midden (voor LRP gemeenten en gemeenten die gebruik maken van de antwoordstrook van de VKB), een "bovenlader" met venster midden-midden voor gemeenten die hun eigen brief printen met de adresdrager boven de tekst, en een "bovenlader" enveloppe zonder venster voor gemeenten die met etiketten willen werken.

In de mailing, nu voor het eerst helemaal geïntegreerd met de LRP mailing, ontbreekt dit jaar het zgn. "kopijformulier" (het formulier waarop gemeenten een folder met voorbeeldtekst handmatig kunnen aanvullen) omdat daarvan steeds minder gebruik wordt gemaakt, en het tegenwoordig heel gemakkelijk is om de folder met voorbeeldtekst online te bestellen en aan te passen. Wel kan het formulier dit jaar nog worden opgevraagd bij het team Kerkbalans info@kerkbalans.nl of 078-6393665.

Kansen voor Zeeuwse kerken

In Het tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed van mei 2015 is een artikel opgenomen over de aanpak door de gemeente Sluis van de leegloop van kerken in deze gemeente. Deze gemeente telt 40 kerken, waarvan er 21 nog als kerk in gebruik zijn. In alle zeventien steden en dorpen lopen er veel kerken leeg door ontkerkelijking, vergrijzing en krimp van de bevolking. Het Centraal Bureau voor de Statistiek en het Centraal Planbureau voor de Leefomgeving voorspellen hier voor de jaren 2012 tot 2014 een krimp van 10 procent.

Perspectief

Op initiatief van de Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland en de gemeente vond 'Koken voor Kerken' plaats. Om perspectief te bieden heeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) beide organisaties gevraagd om samen met de provincie, de kerken en de Zeeuwen naar de groep kerken als geheel te kijken. Enkele kunnen in gebruik blijven, andere kunnen wellicht een andere functie gaan vervullen, terwijl de rest misschien gesloopt gaat worden. Die overkoepele blik op een groter gebied is bijzonder, want meestal wordt leegstand van geval tot geval bekeken. De proef kreeg de naam: Kerk, Krimp en Kans. Een onderdeel daarvan was 'Koken voor Kerken' door twee sterrenkoks uit de regio. Het evenement bracht op een inventieve manier twee uiteenlopende en in het oog springende kwaliteiten van Sluis bijeen: het religieuze erfgoed en de Michelinsterren.

"Wij koesteren de koks", zegt projectleider David Koren van Kerk, Krimp en Kans, "want zij zetten de gemeente Sluis op de kaart. De fusie van sterrenkoks en kerken bracht nieuw elan. De Sint-Baafskerk van Aardenburg is gaan koken voor de buurt". Ook de gemeente is aange-stoken en houdt haar gebruikelijke feestavond waarop jubilarissen in het zonnetje worden gezet voortaan in de Sint-Baafskerk. "Koken voor Kerken" laat zien dat er meer mogelijk is dan de inwoners denken.

Sint-Bataafskerk Aardenburg

Structureel

Om te onderzoeken hoe plaatselijke ondernemers structureel kunnen bijdragen aan een blijvende nieuwe toekomst voor de leegkomende kerken, organiseerde de stichting een viertal speeddaterondes. Tegelijk met deze activiteiten verzamelde de stichting een schat aan informatie in vijf uitgebreide onderzoeken. Over de cultuurhistorische waarde van de kerken, de technische staat, de exploitatiemogelijkheden, het draagvlak voor behoud, en de sterke en zwakke punten van de plaatsen waar de kerken staan. Twee monumentenwachters zijn de kerken langs gegaan en ontdekten grote verschillen in bouwkundige staat. De dertien protestantse kerken bleken in een betere staat dan de tien katholieke. Elf andere kerken die reeds een nieuwe functie hebben, verkeren in nog weer iets betere staat dan de protestantse.

De kerken die zelf verantwoordelijk zijn voor het onderhoud, kampen met teruglopende inkomsten. Het Monumentenfonds Brabant onderzocht in opdracht van de Zeeuwse stichting de exploitatiemogelijkheden van de 21 kerkgebouwen. Voor dit onderhoud is jaarlijks € 1,2 miljoen nodig en voor het wegwerken van achterstallig onderhoud € 7,8 miljoen. Er zullen daarom keuzes moeten worden gemaakt. De gemeente ziet dat ook en daarom

overlegt ze al enige tijd met de protestantse en katholieke kerkbesturen om te voorkomen dat zij los van elkaar handelen, waardoor misschien in de ene stad alle kerken sluiten en er elders drie open blijven.

Boetiekjes

In Terneuzen was er weinig reden om aan Kerk, Krimp en Kans mee te werken, omdat alle maatschappelijke voorzieningen reeds in nieuw gebouwde dorpshuizen zijn ondergebracht. In Sluis zal men zoveel mogelijk bevorderen dat de kerken andere functies krijgen. Gedacht wordt aan mogelijkheden om het bestemmingsplan te wijzigen, soepel om te gaan met parkeervoorzieningen en op andere manieren aan de ruimtelijke invulling mee te werken. Een werkgroep, bestaande uit een notaris, de parochie, een stedenbouwkundige en de bank, buigt zich al over een nieuwe bestemming, mogelijk in de vorm van kleine boetiekjes.

Het is belangrijk dat de aandacht na Kerk, Krimp en Kans niet verslapt en dat de verkregen inzichten worden gedeeld. Andere regio's kunnen hiervan leren. De Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland werkt voor elke kerk de twee meest levensvatbare initiatieven uit in een zakelijke overweging, een volledige businesscase. Ook voor de Maria Hemelvaartkerk van IJzendijke. Deze kerk uit 1951 kampt weliswaar met een flink achterstallig onderhoud, maar hij staat midden in het stadje. In IJzendijke is nog geen multifunctioneel centrum, maar er is wel behoefte aan een plek voor de muziek, de sport, de dorpsraad en de ouderssoos. De gemeente kijkt nu of de kerk verbouwd kan worden tot gemeenschapshuis. Een mooie bestemming voor een wederopbouwkerk, aldus het artikel in het tijdschrift van de RCE.

■ **Basicursus voor kerkrentmeesters in Utrecht**

Evenals vorig jaar organiseert de afdeling Utrecht van de VKB in samenwerking met het Steunpunt Midden van de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland een basicursus voor de kerkrentmeester. De cursus wordt in drie avonden gegeven.

Bij de opzet is gekozen voor een globale en brede benadering van de thematiek. Op de eerste avond wordt ingegaan op de vraag wat het betekent om kerkrentmeester te zijn. Op de tweede avond komt het functioneren van het college van kerkrentmeesters aan de orde. Wat zegt de kerkorde over dit college, hoe kan het college samen met de kerkenraad bouwen aan de gemeente en waar kan men advies vragen. Op de derde en laatste cursusavond wordt onder andere ingegaan op de taak van de kerkrentmeester, zoals de zorg voor de gebouwen, de zorg voor de financiën, de administratie, personele zaken en de ANBI-regeling.

De avonden worden gehouden op 7, 14 en 21 oktober 2015 in de Triumfatorkerk, Marco Pololaan 185-187 in Utrecht. Tijd: 19.30 – 21.30 uur. Voor meer informatie over deze cursus kan contact worden opgenomen met: W. Vlieg, tel. 06 – 11354211, e-mail: W.Vlieg@pkn.nl en P.E. Veldhuizen, tel. 0343 – 561433 of 06 – 22464804, e-mail: pe.veldhuizen@kpnmail.nl

■ **Hervormde kerk Klundert gerenoveerd**

De renovatie van de kerk van de Hervormde gemeente te Klundert is op 29 mei jl. met een muziekavond afgesloten, meldt het Reformatorisch Dagblad van 4 juni 2015. Het project dat niet alleen de kerk, maar ook het verenigingsgebouw betrof, heeft twee jaar geduurd. In 2013 begonnen vrijwilligers met het opknappen van het verenigingsgebouw De Ring. Deze ruimte wordt behalve voor kerkelijke activiteiten ook gebruikt als condoleanceruimte. Nadat dit werk was uitgevoerd, is

gestart met de renovatie van de uit 1951 daterende dorpskerk. De dakgoot en het daklood zijn vervangen en het torentje heeft een nieuw binnendak gekregen. Ook is er schilderwerk verricht en is het verwarmingssysteem verbeterd. De totale kosten van de renovatie bedragen € 280.000, waarvan 40 procent door subsidie gedekt wordt.

■ **Piterkerk Lippenhuizen in restauratie**

De Piterkerk van het Friese Lippenhuizen ondergaat een restauratie waarmee een bedrag van € 350.000 gemoeid is, zo meldt het Reformatorisch Dagblad van 13 mei 2015. Bouw- en restauratiebedrijf De Jong uit Workum voert het onderhouds- en restauratiewerk uit. Met de aanleg van een toilet en een keuken, wordt het kerkgebouw aan de eisen van deze tijd aangepast. Ook de houten vloer wordt opgeknapt en het gebouw krijgt een cv-installatie. Het gewelf krijgt een grote opknappbeurt met nieuw stuc- en verfwerk. Het Van Damorgel wordt gerestaureerd door de Gebr. Van Vulpen uit Utrecht.

Een deel van het werk wordt door vrijwilligers verricht. In het dorp worden onder de slogan "Sterk voor de Piterkerk" diverse acties gehouden om de restauratie te financieren. Zo werd op 2 mei 2015 een zogenaamde Moederdagfair gehouden.

■ **Cursus voor kerkrentmeesters in Noord-Holland**

De provinciale afdeling Noord-Holland van de VKB organiseert een cursus voor beginnende en ervaren kerkrentmeesters. Ook voor hen die kerkrentmeester willen worden, is dit een ideale start. Doel is dat de deelnemers aan het einde van de cursus weten wat de taken zijn van het college van kerkrentmeesters, hoe het college werkt en hoe het zich verhoudt tot de kerkenraad. De cursisten leren daarbij o.a. wat het betekent om kerkrentmeester te zijn en hoe het college zou kunnen en moeten functioneren. Alle deelnemers ontvangen naast het cursusma-

teriaal de vernieuwde Handleiding voor kerkrentmeester.

De cursus wordt gegeven door een professional, de gemeenteadviseur kerkbeheer van de Protestantse Kerk in Nederland, de heer Willem Vlieg. Plaats en data: de Taborkerk, Maasstraat 2 in Purmerend, op de dinsdagavonden 8, 15 en 22 september 2015, van 19.30 tot 21.30. Kosten: alleen de reiskosten komen voor rekening van de deelnemers. De kosten van de cursus (€ 35,- per deelnemer) zijn, bij wijze van uitzondering, voor rekening van de afdeling Noord-Holland van de VKB, als geste aan de gemeenten vanwege de nieuwe start van de afdeling in 2015.

Aanmelden kan via het bureau van de VKB in Dordrecht door een email te sturen aan info@kerkrentmeester.nl met als onderwerp 'Cursus kerkrentmeester VKB-NH'. Per brief kan ook: het adres is VKB Centraal Bureau, postbus 176, 3300 AD Dordrecht. Wilt u ook uw (wijk) gemeente vermelden en eventueel het aantal jaren dat u kerkrentmeester bent? Wees er snel bij, want het aantal deelnemers is beperkt!

■ **Orgeldag in Noord-Nederland**

Het Dagblad van het Noorden van 7 mei 2015 meldt dat het wereldberoemde orgel van Noordbroek, na een jaar van herstelwerkzaamheden, tijdens de Orgeldag Noord-Nederland op 9 mei 2015 opnieuw in gebruik is genomen. Het orgel in Noordbroek deed dit jaar nog niet mee aan deze Orgeldag, maar hoopt in 2016 weer van de partij te zijn. Zo'n 100 professionele en amateurorganisten uit heel Nederland kwamen naar het Noorden om tussen 10.00 en 16.00 uur te spelen in enkele van de ruim honderd deelnemende kerken in Drenthe, Friesland en Groningen. Want nergens staan zoveel historische instrumenten zo dicht op elkaar als in deze regio. Op de website van Groningen Orgelland is de complete orgelagenda van dit seizoen te vinden.

Nieuws uit de provincies

Rook Belder

Op 19 mei jl. hield de afdeling Overijssel-Flevoland in de Reestkerk van de Protestantse gemeente Oud-Avereest/Balkbrug de ledenvergadering die werd geopend door de afdelingsvoorzitter, drs. E. Kooiker. Hij opende de bijeenkomst met het lezen van Handelingen 2 : 1 -13, waarna hij voorging in gebed.

Bij de huishoudelijke zaken werd mededeling gedaan van het feit dat de afdeling in het komende najaar op twee locaties een cursus kerkrentmeesters zal verzorgen en dat ook in Overijssel en Flevoland gekeken wordt naar het toekomstbeeld van de Kerk in 2025. Het afdelingsbestuur zal in één of twee bijeenkomsten peilen hoe de leden het toekomstbeeld van de Kerk zien.

SBKG

Nadat hij heeft meegedeeld dat de heer P. Hoogendoorn lid van het afdelingsbestuur is geworden, geeft de voorzitter het woord aan de heer W. van der Kolk, secretaris van de Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen (SBKG) Overijssel-Flevoland die nog eens wijst op het nut en noodzaak van de SBKG-en die destijds door de Vereniging van Kerkvoogdijen zijn opgericht. Het doel was en is de beheerders van (monumentale) kerkgebouwen met raad en daad bij te staan in het kader van een verantwoord beheer, onderhoud en restauratie van de vaak monumentale kerkgebouwen.

Hij is blij dat het bestuur van de SBKG destijds besloot tot een professionele aanpak die dankzij de goede samenwerking met de SBKG Gelderland kon worden gerealiseerd. Zo'n aanpak, waarbij de continuïteit van het werk is verzekerd, blijkt nu dringend gewenst te zijn, nu de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) de kwaliteit

De heer Kooiker (links) neemt een boeket bloemen van de nieuwe afdelingsvoorzitter, drs. Henk van der Wal, in ontvangst.

van het werk gaat toetsen. De SBKG van Overijssel-Flevoland onderhoudt goede contacten met RCE, de provincie Overijssel en Flevoland en de burgerlijke gemeenten. Binnenkort zullen er vervolgstappen worden gezet naar aanleiding van de inventarisatie naar asbest in gebouwen, waarover eind mei 2015 een Nieuwsbrief zal verschijnen, aldus de heer Van der Kolk.

Uit het hoofdbestuur

Vervolgens krijgt de heer drs. H. van der Wal, bestuurslid van de afdeling en lid van het dagelijks en hoofdbestuur van de VKB, gelegenheid enkele mededelingen uit het hoofdbestuur van de VKB te doen. Hij noemt daarbij o.a. dat de Protestantse gemeente van Oud-Avereest/Balkbrug op het VKB-Congres van 18 april 2015 winnaar werd van de VKB-Marsh-Mercer Award, waarmee zij de eerste prijs van € 5.000 in de wacht sleepte.

Intern beraadt de VKB zich over de toekomst van de Kerk en met name over de vraag hoe de bureaubezetting van de VKB moet zijn om in

deze turbulente tijden optimale ondersteuning te bieden aan de kerkrentmeesters van onze leden. In het kader van "Kansen voor Kerken 3.0" worden binnenkort in de classes Breukelen en Woerden enkele regiobijeenkomsten gehouden om, zoals ook Overijssel dit najaar gaat doen, te weten te komen hoe onze leden tegen de toekomst van de Kerk kijken.

Voorzitterswisseling

De heer Kooiker, die 23 jaar bestuurslid is van de afdeling waarvan 21 jaar voorzitter, deelt mee dat hij besloten heeft zich terug te trekken uit het werk van de afdeling. Hij is blij dat in de persoon van de heer drs. Henk van der Wal, een geschikte opvolger is gevonden.

De heer Kooiker geeft een korte terugblik op de situatie uit het verleden waarbij predikanten, wanneer de gemeenten een financieel gebrek hadden, vanaf de kansel opriepen, meer te betalen. Ook noemt hij de voorbereiding op de vorming van de Protestantse Kerk in Nederland die in bepaalde delen van

Overijssel tot kerkscheuring heeft geleid. Nu is de Kerk in een secularisatie terecht gekomen, waardoor kerkgebouwen worden afgestoten en predikantsplaatsen worden opgeheven. Daarnaast heeft ook de Kerk veel last van het feit dat de overheid, die sinds vele jaren hoedster was van een aantal zekerheden, zich geleidelijk aan het terugtrekken is. In de toekomst zal de Kerk het nog veel meer van de vrijwilligers moeten hebben die gelukkig in Overijssel-Flevoland nog aanwezig zijn. Hij hoopt dat de Kerk in haar wijsheid ook in de toekomst de huidige modaliteiten in de Kerk de ruimte zal blijven bieden om zich te manifesteren. Hij ziet terug op een plezierige tijd, bedankt iedereen voor de samenwerking en draagt de leiding van de vergadering over aan de heer Van der Wal.

De heer Van der Wal bedankt de heer Kooiker voor het werk dat hij voor de afdeling Overijssel-Flevoland verricht heeft. Hij overhandigt hem een kleine attentie met bloemen en reikt hem de zilveren VKB-speld met bijbehorende oorkonde uit.

De Reestkerk gereed maken voor brede cultureel-maatschappelijke functie

Na de pauze zet de heer A. van den Brink uiteen hoe men er in geslaagd is de Reestkerk van de voormalige Hervormde gemeente Oud-Avereest/Balkbrug geschikt voor meerdere functies, zodat die naast de wekelijkse eredienst, ook inzetbaar is voor culturele en maatschappelijke doeleinden in Balkbrug en omgeving. Toen hervormden en gereformeerden in 2009 fuseerden beschikte men over drie gebouwen. Besloten werd het kerkelijk centrum 't Trefpunt af te stoten en de gereformeerde kerk van Balkbrug, de huidige Brugkerk, als centrale plaats aan te duiden waarin erediensten, vergaderingen, jeugdwerk en niet-commerciële activiteiten worden gehouden. Ook de Reestkerk zou voor de eredienst gebruikt worden, daarnaast voor rouw- en trouwdiensten (de begraafplaats ligt naast de kerk), alle niet-kerkelijke activiteiten en commerciële verhuur.

Verder noemt hij op het Plan van aanpak. Er werd in maart 2014 een bouwcommissie ingesteld die

bestond uit o.a. een bouwkundige, iemand met organisatorische kwaliteiten die het werk aanstuurt, iemand met juridische kennis en bekend is in het politieke krachtenveld. Er is duidelijk gekeken naar kwaliteit en inzet en niet of men een kerkelijk ambt vervult. Het was een klein kernteam dat ruim mandaat kreeg en op hoofdlijnen verantwoording aflegde aan de kerkenraad. Er waren meer dan 60 vrijwilligers die werden ingeschakeld. Naast de 'harde kern' die altijd beschikbaar was, werd er een interieurcommissie benoemd aan wie het vertrouwen werd gegeven dat zij in het belang van de gemeente de juiste keuzes zou doen. Ook hier is geselecteerd op kennis, vaardigheid en vakmanschap. Voorts wijst de heer Van den Brink erop dat alles wat in en om de kerk werd aangebracht bekeken werd vanuit de filosofie of de nieuwe dingen die aangebracht worden passen in het karakter en de omgeving van de kerk.

Met enthousiasme is intensief gewerkt om een gebouw te krijgen zoals het er nu bij staat. Een kerkgebouw, geheel geschikt voor de eredienst en een aangebouwd nieuw gedeelte dat met de kerk breed inzetbaar is en kan voldoen aan de behoeften van de inwoners van Oud-Avereest en Balkbrug. Tenslotte wijst de heer Van den Brink nog op het omgaan met vrijwilligers, die je moet koesteren. Geef ze de ruimte, zoek op kwaliteit, geef duidelijk aan wat je van hen verwacht, maar spreek ze ook aan op hun verantwoordelijkheid, want vrijwilligheid is geen vrijblijvendheid.

Hierna geeft de heer J. Loovers, voorzitter van de Stichting Vrienden van de Reestkerk, nog een uiteenzetting over het werk van deze stichting die nu zes jaar bestaat. Het is een zelfstandige stichting waarvan bestuursleden door de kerkenraad benoemd worden. Het bestuur is een afspiegeling van de gemeenschap. De stichting heeft op dit moment zo'n 120 donateurs met een minimumbijdrage van € 10,00. Hij noemt een breed scala van activiteiten die in de kerk en in het nieuwe gebouw worden gehouden. Het zijn allemaal

J. Loovers toont de toekening van de VKB Marsh-Mercer Award.

evenementen die passen bij dit religieus erfgoed. Voorts wijst hij op de PR en de perscontacten. Periodiek worden er mededelingen gedaan van de activiteiten die in de Reestkerk plaatsvinden. Tenslotte meldt de heer Loovers de toekening van de VKB Marsh-Mercer Award die € 5.000 opleverde en waarvan de stichting ook € 2.500 heeft gekregen.

De nieuwe voorzitter van de afdeling Overijssel-Flevoland bedankt beide heren voor hun uiteenzetting en na een gezamenlijk uitgesproken Onze Vader sluit hij deze bijeenkomst.

■ Cursus voor kerkrentmeesters in Overijssel-Flevoland

Het bestuur van de afdeling Overijssel / Flevoland van de VKB organiseert dit najaar een cursus voor kerkrentmeesters. De colleges van kerkrentmeesters van de gemeenten van deze afdeling hebben onlangs daarvoor een uitnodiging ontvangen. De cursus omvat drie avonden waarin de diverse zaken waar kerkrentmeesters geregeld mee te maken krijgen de revue zullen passeren.

Aan de cursus zijn geen kosten verbonden. Het afdelingsbestuur neemt de kosten van deze cursus geheel voor zijn rekening. Gezien de geografische ligging van de aangesloten gemeenten in het doelgebied ▶

zal de cursus op drie verschillende plaatsen worden georganiseerd: namelijk in Flevoland, in N.O. Overijssel en in Oost Overijssel.

De timing van de cursusavonden is als volgt:

- in Flevoland (b.v. in Swifterbant) op 23 september, 14 oktober en 4 november 2015;
- in N.O. Overijssel (b.v. in Rouveen) op 1 oktober, 22 oktober en 12 november 2015;
- in Oost Overijssel (b.v. in Almelo) op 7 oktober, 28 oktober en 18 november 2015.

De definitieve locaties waar de cursusavonden plaatsvinden, worden afhankelijk de respons in overleg met de heer G. van den Bosch, gemeenteadviseur kerkbeheer, vastgesteld.

Colleges van kerkrentmeesters zijn verzocht zich uiterlijk 31 augustus a.s. voor bovengenoemde cursusavonden aan te melden bij de secretaris van de afdeling Overijssel-Flevoland, de heer C.J. Soetekouw, onder vermelding van naam en de kerkelijke gemeente. Zijn e-mail adres is: c.j.soetekouw@gmail.com.

Voor het geval er voor een locatie te weinig belangstelling is, dan wordt nagegaan of de geplande datum met een andere te combineren is. Per cursus is er plaats voor maximaal 25 personen.

■ Jaarvergadering afdeling Noord-Holland ook voor diaconieën

De jaarvergadering van de provinciale afdeling Noord-Holland van de VKB wordt gehouden op 28 oktober a.s. De bijeenkomst is, net als vorig jaar, in de monumentale Bullekerk, Westzijde 75 1506 ED Zaandam. Naast de gebruikelijke formele en huishoudelijke zaken, waarover de leden later nog geïnformeerd zullen worden, zal veel aandacht worden besteed aan de toekomst van de afdeling. Zo maar een paar aspecten: welke onderwerpen uit hun dagelijkse praktijk willen onze leden graag behandeld zien, hoe gaan we dat organisatorisch vormgeven (regionaal/classicaal, provinciaal,

landelijk), hoe passen we externe expertise in. Het afdelingsbestuur ontwikkelt daar nu ideeën over, maar het gaat om wat de leden vinden en willen. En dat wil het bestuur graag horen.

Na de pauze zal de heer mr. J. Broekhuizen een presentatie verzorgen over ANBI Als u denkt dat dit een uitgekauwd onderwerp is moet u vooral komen. De heer Broekhuizen is dé expert binnen de Protestantse Kerk in Nederland op dit gebied. Hij weet als geen ander het onderwerp boeiend en inspirerend te behandelen, zoals hij al in andere VKB afdelingen heeft laten zien. Toen hem gevraagd werd: "Is het niet al allemaal geregeld?" antwoordde hij: "Was het maar zo". En dat zal hij ook in zijn presentatie duidelijk maken. Hier is de kans voor kerkrentmeesters in Noord-Holland om dankzij een op de praktijk gerichte presentatie de status van hun 'ANBI transparantie' te checken, aan te passen en veilig te stellen.

Met nadruk zijn ook bestuursleden van diaconieën uitgenodigd. Immers, de diaconieën als aparte rechtspersonen, worden wellicht nog meer dan de gemeenten geconfronteerd met financiële zaken waarvoor ANBI-transparantie van essentieel belang is. Dus kerkrentmeesters, nodig uw zusters en broeders van de diaconie mee uit naar Zaandam. Maar de 'vergadering' zal ook een informeel karakter hebben. Een prachtige gelegenheid om collega's uit 167 (!) andere gemeenten in Noord-Holland persoonlijk te leren kennen en ervaringen en gedachten uit te wisselen over ons prachtige werk, dat uiteindelijk maar in één dienst staat, namelijk dat van De Eeuwige.

■ Klokkenstoelstichting staakt activiteiten

De Stichting Restauratie Hulpfonds Klokkestoelen (SRHK) zet haar activiteiten op een laag pitje, zo meldt het Reformatorisch Dagblad van 2 juni jl.

De website klokkenstoelen.nl blijft weliswaar bestaan, maar op 30 mei 2015 had de laatste activiteit voor

donateurs plaats: een excursie langs Friese klokkenstoelen.

Het donateursbestand van de stichting vergrijsst, zegt voorzitter R. M. Willemse. "De kosten stijgen en de inkomsten dalen, dan moet je de plannen aanpassen." De stichting stelt daarom geen bedragen meer beschikbaar voor de restauratie van de karakteristieke constructies voor luidklokken, zoals die in heel Nederland maar vooral in Friesland te vinden zijn.

In de afgelopen jaren droeg de stichting bij aan de renovatie van zo'n 25 klokkenstoelen. "Die staan er weer piekfijn bij. Maar onderhoud blijft nodig, want door weer en wind zet het verval snel in". De SRHK bekostigde niet de complete restauraties. "Een renovatie kan wel € 35.000 kosten. Wij droegen dan meestal € 2.000 tot € 5.000 bij." Het bestuur van de stichting heeft sinds 1975 adviezen gegeven aan eigenaars van de klokkenstoelen.

De meeste klokkenstoelen bevinden zich op begraafplaatsen of oude kerkhoven. Zij zijn veelal restanten van afgebroken kerken. "Als kerken in verval raakten en werden gesloopt, gebeurde het vaak dat de kerkklok werd opgehangen in een constructie met een kap er overheen bij de plek waar de kerk stond. Zo kon de klok toch nog geluid worden bij begravenissen", aldus de heer Willemse.

Henk Helmantel: Een leven lang schilderen en verzamelen

Dr. J. D. Th. Wassenaar

In dit artikel vraag ik aandacht voor een schitterend boek over de schilder Henk Helmantel (1945) en zijn werk. Hij is zowel in binnen- als in buitenland bekend om zijn stillevens en kerkinterieurs. In Henk Helmantel. Een leven lang schilderen en verzamelen wordt zijn kunst in zo'n tweehonderd kleurenreproducties in beeld gebracht. Die afbeeldingen vormen de ruggengraat van het boek. Maar het biedt meer: twintig opstellen. Bijdragen van Helmantel zelf, daarnaast van kunsthistorici, kunsthandelaren en museumdirecteuren en van dr. Justin E.A. Kroesen, universitair docent Kunstgeschiedenis van het Christendom aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Verstilling

In het artikel 'Vergeestelijkte kerkinterieurs' trekt Kroesen een vergelijking tussen het werk van de zeventiende-eeuwse schilder Pieter Saenredam, die zo'n vijftig kerken vastgelegd heeft, en Helmantel. Hij legt uit dat Saenredam kort na de Reformatie leefde, toen de Godshuizen van hun oorspronkelijke inrichting waren ontdaan. Daardoor kwam de perspectiefwerking van de gebouwen als nooit tevoren tot haar recht. Daar lijkt het de schilder vooral om te doen geweest te zijn. Waar Saenredam in het bijzonder op zoek was naar het majestueuze van het naakte kerkinterieur, gaat het Helmantel vooral om het intieme, het verstillde ervan.

Hij is gefascineerd door de zijruimten van oude kerken, waar het schemerig is. Hij kiest niet voor het hoogkoor, maar voor een besloten zijkapel of een lage zijbeuk. In het voormalige klooster van Ter Apel schilderde hij een venster in de kruisgang en een doorkijkje vanuit een halfduistere zijruimte naar de lichtere kloostergang. In de Sint Bavokerk in Haarlem, waarvan

Het koor van de kerk te Bozum, 1976.

Saenredam het imposante schip meer dan eens geschilderd heeft, koos Helmantel voor een zijkapel, sober en zonder opsmuk, met slechts een hangende kroon en een klein houten kastje in de muur. Ook voelt hij zich sterk aangetrokken tot crypten. Deze mysterieuze, halfduistere krochten bezocht en schilderde hij vooral in Duitsland.

Spiritualiteit

Kroesen: 'Als wetenschapper gespecialiseerd in de studie van

oude kerken weet ik dat onderzoek nooit zonder verbeelding kan. Door de sterke verbeeldingskracht van Henk Helmantel als schilder is zijn oeuvre ook voor de wetenschap van belang. (...) Door zijn vakmanschap en verbeeldingskracht weet Henk Helmantel de bijzondere sfeer van middeleeuwse kerkgebouwen op een heel indringende manier op te roepen. Maar het is vooral zijn gevoeligheid voor de spiritualiteit van ruimte, licht en stilte waarmee hij de vensters weet te openen naar een achterliggende, vergeestelijkte werkelijkheid die de traditionele grenzen tussen katholiek en protestants overstijgt.'

Het woord 'spiritualiteit' viel. 'Een woord waar Helmantel vraagtekens bij zet, omdat het te pas en te onpas wordt gebruikt', aldus een andere medewerker aan Henk Helmantel. Een leven lang schilderen en verzamelen. Het is dezelfde die schrijft: 'Zelfs al zijn we geen Christen, we kennen wel het gevoel van contemplatie. Je wordt even uit je gewone omgeving gehaald en je ervaart iets wat verwant is aan meditatie. Daar nodigt het werk van de kunstenaar toe uit.' En: '(...) alles staat in dienst

De noordmuur van de Nicolaikerk te Appingedam, 2012 (collectie Groninger Museum).

van het ambacht in middeleeuwse betekenis. Namelijk dienstig aan God en de Schepping en uit dankbaarheid voor het talent dat hij van God mocht ontvangen.' Een andere auteur spreekt over Helmantels 'diepgaande christelijke levensovertuiging'.

Kunstcollectie

Het tweede deel van Henk Helmantel. Een leven lang schilderen en verzamelen gaat onder het motto 'Verzamelen' over de kunstcollectie die Helmantel en zijn vrouw Babs in de loop der jaren bijeengebracht hebben. Variërend van middeleeuwse sculpturen tot etsen, tekeningen, schilderijen en beelden uit de negentiende en de twintigste eeuw. Aan de bijdragen gaat een pennenvrucht over de pastorie en de Andreaskerk te Westeremden vooraf. Zo'n veertig jaar geleden heeft het echtpaar Helmantel de in 1912 afgebroken Weem, die uit de dertiende of de veertiende eeuw dateerde, in min of meer oorspronkelijke stijl laten herbouwen. Eerst het hoge voorhuis en het tussenhuis, daarna de schuur die in het verre verleden bij die pastorie hoorde. Die schuur is nu een fraaie tentoonstellingsruimte.

Henk Helmantel. Een leven lang schilderen en verzamelen wordt gecombineerd met een biografie (een overzicht van publicaties over en tentoonstellingen van het werk van Helmantel), een chronologische index van zijn schilderijen en een lijst met kerken die hij getekend en geschilderd heeft.

Henk Helmantel. Een leven lang schilderen en verzamelen: een hommage aan een unieke schilder. 'Ere wie ere toekomt!'

Museum De Weem, de tentoonstellingsruimte met werk van Helmantel te Westeremden, is van 1 mei tot en met 31 oktober op donderdag, vrijdag en zaterdag geopend, van 13.00 tot 17.00 uur, eveneens op Hemelvaartsdag en Pinkstermaandag (op dezelfde tijden). Op afspraak kunnen groepen op andere dagen en tijden komen. Kosten: € 5,00 p.p., kinderen tot 12 jaar gratis. Koffie/thee/limonade gratis. Geschikt voor rolstoelgebruikers. Henk Helmantel. Een leven lang

schilderen en verzamelen; ISBN: 978-90-72736-90-1; 300 p., 31,5 x 29,5 cm., hardcover, teksten in het Nederlands, Engels en Duits; Prijs: € 45.00. Ook te koop in Museum De Weem.

Dr. Wassenaar is gemeentepredikant en voorzitter van de Commissie Orgelzaken.

■ Handleiding voor kerkrentmeesters

Dit voorjaar is de 20e en herziene druk van de Handleiding voor kerkrentmeesters gereed gekomen. Het boek is een naslagwerk en verwijsgids voor iedereen die in dienst van de kerk bezig is met de facilitaire ondersteuning van het gemeentewerk.

De handleiding is verkrijgbaar via de webshop: www.kerkrentmeester.nl. Of per e-mail via info@kerkrentmeester.nl.

De kosten voor de handleiding zijn € 12,50 exclusief 6 pct. BTW en verzendkosten.

■ Vrijwilligersvergoeding voor één dag werk niet onbelast

Een vergoeding van € 150 voor werkzaamheden als lid van een stembureau is niet een onbelaste vrijwilligersvergoeding, zo heeft de

belastingkamer van het gerechtshof Amsterdam op 24 april 2015 beslist. De belanghebbende in deze zaak heeft in 2011 werkzaamheden verricht als lid van een stembureau, in het kader van de verkiezingen voor Provinciale Staten. Hij heeft voor het op één dag verrichten van werkzaamheden als stembureau lid en het bijwonen van een instructiebijeenkomst een vergoeding van € 150 ontvangen. Het geschil ging over de vraag of die vergoeding voor de inkomstenbelasting moet worden aangemerkt als belastbaar inkomen ('resultaat uit overige werkzaamheden') dan wel als een onbelaste vrijwilligersvergoeding.

In de loon- en inkomstenbelasting bestaat de zogeheten vrijwilligersregeling, op grond waarvan vergoedingen voor vrijwilligerswerk onbelast blijven indien deze in totaal niet hoger zijn dan € 150 per maand en € 1.500 per kalenderjaar. Daarbij wordt onder meer als voorwaarde gesteld dat sprake moet zijn van werkzaamheden die niet 'bij wijze van beroep' worden verricht. In het kader van de vrijwilligersregeling heeft de Staatssecretaris van Financiën beleid geformuleerd voor gevallen waarin een vergoeding per gewerkt uur wordt toegekend. Op grond van dat beleid is een maximumvergoeding van € 4,50 per uur (of, bij een vrijwilliger jonger dan 23 jaar, € 2,50 per uur) zonder verdere toetsing – of al dan niet sprake is van 'bij wijze van beroep' verrichte arbeid – onbelast.

De rechtbank heeft de inspecteur in het gelijk gesteld. Ook volgens het hof is de vergoeding van € 150 belast.

Het hof baseert zijn oordeel vooral op de wetsgeschiedenis van de vrijwilligersregeling. Daaruit blijkt dat, bij de vraag of iemand beroeps-halve werkzaamheden verricht, van belang is of de vergoeding 'in redelijke mate in overeenstemming is met de (aard van de) verrichte werkzaamheden'. Bij een 'marktconforme beloning' is geen sprake van vrijwilligerswerk; een belangrijk kenmerk van vrijwilligerswerk is namelijk dat een eventuele vergoeding meer het karakter heeft van een forfaitaire kostenvergoeding. Het hof heeft vastgesteld dat voor

het werk als stembureaulid minimaal een MBO werk- en denkniveau is vereist. Verder heeft het hof aangenomen dat de belanghebbende in totaal 19 uren aan de werkzaamheden heeft gespendeerd en dat zijn kosten zeer gering waren. Gelet hierop oordeelt het hof dat een vergoeding van € 150 dan zo zeer afwijkt van hetgeen als een forfaitaire kostenvergoeding en een kleine vergoeding voor de inzet is te beschouwen, dat deze niet als een onbelaste vrijwilligerswerkvergoeding kan worden beschouwd. Dat een vergoeding van (omgerekend) € 7,89 per uur lager is dan het gemiddelde (bruto) loon van een MBO'er verandert daar niets aan.

■ Hervormde kerk van Dirksland 600 jaar

Dit jaar bestaat het kerkgebouw van de Hervormde gemeente Dirksland 600 jaar. Het dorp Dirksland heeft oude papieren. Reeds in 1229 werd gesproken over 'Dirkslandt', een naam die waarschijnlijk verwijst naar Diederik van Zierikzee. Van bewoning was in de 13e eeuw echter nog geen sprake. Toen Wouter van Heemskerk in 1363 tot 'lijftogt' van Dirksland werd benoemd, hadden slechts enkele vissers en schaapherders zich op het gors gevestigd.

Pas in de 15e eeuw kwam hierin verandering. In 1415 werd het land ter bedijking uitgegeven door hertog Jan van Beieren, op voorwaarde dat er 'ter eeren Godts' een kerk gebouwd werd. In 1416 werd aan deze voorwaarde voldaan. Uit de toenmalige rekeningen blijkt dat dit een stenen gebouw met een rieten dak betrof. Deze folio's geven overigens een aardig beeld van de roomse eredienst in de 15e eeuw. Zo werd er geld uitgegeven voor een misboek, een deksel voor de doopvont, brood en wijn voor de mis, kaarsen, altaarstenen en een 'laken over dat altaer'.

Het kerkgebouw had in 1416 nog niet de huidige afmetingen. Mogelijk is het huidige koor het oudste gedeelte. Later werden dan het schip en de toren gebouwd. Op een steen die thans boven de toreningang zichtbaar is, staat de datum 24

Hervormde kerk Dirksland

juni 1488 vermeld. Het is helaas onbekend wat er toen gebeurde. De steen heeft in ieder geval geen betrekking op de vroegste bouw van de kerk, zoals in het verleden wel werd aangenomen.

Zoals gebruikelijk in de roomse traditie werd het kerkgebouw gewijd aan een bijbelse persoon of aan een heilige uit de kerkgeschiedenis. In het geval van Dirksland spreken sommigen over Johannes de Doper, omdat 24 juni de gedenkdag van Johannes is. Anderen noemen Catharina, omdat de kerk van Den Briel, waaronder Dirksland ressorteerde, naar haar genoemd was. Eén van de altaren in de kerk was genoemd naar Johannes of Catharina. De andere drie waren gewijd aan Barbara, Maria en het kruis van Jezus Christus. De twee nissen in het koor herinneren nog aan deze tijd.

Op 23 mei 2015 werd aandacht

besteed aan dit 600-jarig bestaan van de kerk. Er werd een boeiend programma gepresenteerd dat uit diverse bijdragen bestond, zoals muzikale intermezzo's op orgel, clavecimbel en fluit, terwijl ook de ontstaansgeschiedenis van de kerk werd belicht. Op zondag 24 mei 2015, Pinksterzondag, legden zeven leden van de Hervormde gemeente belijdenis van het geloof af.

Religieuze betrokkenheid neemt verder af, blijkt uit nieuwe cijfers van het CBS

Rook Belder

Uit het document "Bevolkingstrends mei 2015-11" van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) blijkt dat de religieuze betrokkenheid in Nederland tussen 2010 en 2014 verder is afgenomen. Nog maar een krappe meerderheid noemt zichzelf godsdienstig en minder dan één op de vijf mensen gaat regelmatig naar een religieuze dienst. Er zijn duidelijke verschillen tussen de provincies te zien, terwijl de ontwikkelingen in religieuze betrokkenheid variëren naar geslacht, leeftijd, opleiding en herkomst. De gegevens die het CBS over religie in mei 2015 publiceerde, zijn ontleend aan de Enquête Beroepsbevolking waaraan in de periode 2010-2014 circa 460.000 volwassen personen (18 jaar en ouder) hebben meegewerkt.

Kerkelijke gezindte

In 2014 gaf nog maar een krappe meerderheid van 50,8 pct. van de volwassenen aan tot een godsdienstige groepering te behoren. Eind jaren negentig was dat nog 60 procent, terwijl in 2010 dit percentage teruggelopen was tot 54,7 pct. In 2014 was een kwart (24,4 pct.) van de bevolking katholiek en in 15,8 procent behoorde tot de Protestantse Kerk in Nederland (onderverdeeld in: 6,7 hervormd, 3,4 gereformeerd en 5,7 protestants).

Ook het kerkbezoek is aanzienlijk gereduceerd. Ging in 1971 nog 37 procent van de bevolking regelmatig (eens per maand) naar een religieuze dienst, in de periode 1997-1999 is dat gedaald naar 23 procent. In 2014 gaat er nog 16,4 procent regelmatig naar de kerk, moskee of synagoge. Het bezoek verschilt echter per kerkelijke gezindte. Van de leden die tot de Protestantse Kerk in Nederland behoren gaat 56 procent tenminste één keer per maand naar de kerk en één op de drie is een wekelijkse kerkganger.

Gereformeerden zijn de trouwste kerkgangers, want twee derde kerkt minstens één keer per maand. Bij de hervormden is dat 29,5 procent en bij de katholieken 17,5 procent. Van de moslims bezoekt 39 procent regelmatig de moskee en onder de boeddhisten ligt het bezoek aan religieuze diensten rond de 20 procent; onder de hindoes is dat 17 procent. Van de aanhangers van andere gezindten gaat 58 procent regelmatig naar een religieuze bijeenkomst.

Religieuze betrokkenheid per provincie

Het CBS meldt dat onkerkelijkheid tijdens de volkstelling in 1879 voor het eerst is waargenomen in Friesland en Groningen. Geleidelijk aan heeft zich dat in de overige provincies ook voorgedaan. Groningen, gevolgd door Noord-Holland, Drenthe en Friesland, zijn het meest onkerkelijk. Het minst onkerkelijk is men in Limburg, gevolgd door Noord-Brabant, Overijssel, Zeeland en Gelderland. In Groningen hangt nog circa een derde deel van de bevolking een kerkelijke gezindte aan, terwijl dat in Limburg nog driekwart is.

In Limburg noemt zich twee derde katholiek, in Noord-Brabant is dat de helft. Gelderland en Overijssel zijn met 13 procent de provincies met het hoogste aantal hervormden, en in Zeeland en Friesland wonen relatief veel mensen die zich tot de gereformeerden rekenen. Moslims zijn vooral te vinden in Utrecht, Zuid- en Noord-Holland, en Flevoland, en veel minder in de noordelijke provincies en Zeeland.

Kerkelijke gezindte naar provincie

Ook de frequentie van het kerkbezoek verschilt per provincie. In Zeeland is die het hoogst met 26,4 procent, gevolgd door Overijssel (22,1 pct.), Flevoland (20,8 pct.) en

Zuid-Holland met 19,2 procent. Het laagst is dit in Noord-Holland met 11,1 procent, gevolgd door Noord-Brabant (11,7 pct.) en Limburg met 14,5 procent.

Een meerderheid van de mensen die zich godsdienstig noemen gaat niet of nauwelijks naar de kerk. In Limburg is dat 61 procent en in Noord-Brabant 53 procent. Het aandeel randkerkelijken in andere provincies is lager. In Gelderland en Overijssel is dat ruim een op de drie. In Utrecht, Zuid-Holland en Zeeland is dat zo'n 30 procent.

Het CBS heeft in dit onderzoek ook een viertal bevolkingsgroepen onderscheiden, namelijk geslacht, leeftijd, opleiding en herkomst. Daardoor wordt zichtbaar dat dat vrouwen, ouderen, lager opgeleiden en niet-westerse allochtonen een grotere betrokkenheid bij religie hebben dan mannen, jongeren, hoger opgeleiden en autochtonen en westerse allochtonen. Uit deze gegevens blijkt ook dat de afname van de religieuze betrokkenheid in de periode 2010-2014 niet over alle bevolkingsgroepen gelijk verdeeld is. Vooral steeds minder 18-35 jarigen rekenen zich tot een godsdienstige groepering. Het aantal gelovigen onder de 75-plussers is vrijwel stabiel gebleven, aldus de CBS-nota.

Onderscheidingen van de VKB

GOUD

toegekend aan:

Maarten Noordam, Aalsmeer Oost, 45 jaar organist

Rudolf Albertus Kooning, Aalsmeer Oost, 45 jaar organist

M. Noordam en R.A. Kooning, Aalsmeer Oost

Arie Otto Woudenberg, Leerdam, 40 jaar organist

Willem Leendert Anemaet, Vlissingen, 40 jaar diverse functies

W.L. Anemaet, Vlissingen

Berend Schakelaar, Wezep-Hattermerbroek, 44 jaar koster

Johanna Cornelia Smit-van de Wetering, Woudenberg, 44 jaar medewerkster verjaardagsfonds

Willem Nouwen, Wijchen, Leur en Batenburg, 43 jaar kerkrentmeester, administrateur en collecte administrateur

ZILVER

toegekend aan:

Lambertus Terwel, Arnhem, 25 jaar organist

L. Terwel, Arnhem

Arie van Duijn, Amsterdam Noorderkerk, 25 jaar organist

Johanna Hooikamer-de Graaf, Ermelo, 25 jaar organiste

Wolter Reitsema, Grootegast-Sebaldeburen, 25 jaar boekhouder/administrateur

Jan Broekroelofs, Hardenberg-Heemse, 25 jaar organist

Roelof van der Hoek, Kubaard, 30 jaar ouderling-kerkrentmeester, administrateur begraafplaats

R. van der Hoek, Kubaard

Cornelis Heijns, Sassenheim, 27 jaar collectant

Remke Peters-Kroezen, Sellingen, 25 jaar koster kerk en beheerster Verenigingsgebouw

R. Peters-Kroezen, Sellingen

Albertus Jacobus Bontan, Utrecht, 27 jaar kerkrentmeester gebouwen

A.J. Bontan, Utrecht

BRONS

toegekend aan:

Leendert Sandee, Kamperland, 10 jaar diverse functies

Maaïke Boschma-Jongema, Oosterlittens, 20 jaar administrateur

Verdient er iemand in uw gemeente ook een onderscheiding?

Vraag nu het formulier aan via info@kerkrentmeester.nl of bel 078-6393666.

RIDDER
LEIDEKKERS EN
KOPERSLAGERS

DE SPECIALIST IN
ONDERHOUD EN
RESTAURATIE

Ook kunt u bij ons terecht voor deskundig dakadvies en een vrijblijvende begroting t.b.v. een subsidie aanvraag.

Vestiging Ridder Noord:
Marowijne 41
1689 AR Zwaag

Vestiging Ridder Zuid:
Koperslagerstraat 21
5405 BS Uden

WWW.RIDDERLEIDEKKERS.COM

INFO@RIDDESYSTEMS.COM

T +31 (0) 888 111 888

in:
ur
klepel
klokken
minuten
wijzerpl
betrouw
renovatie
onderhoud
luidklokken
klokken spelen
torenuurwerk
adv

Nabben
klokkenservice

Velhorstweide 18
5709 MJ Helmond
Tel: +31 (0)6 55330003
web: www.klokkenservice.nl
e-mail: info@klokkenservice.nl

PARTNER VOOR UW:
LUIDKLOKKEN
TORENUURWERKEN
VERGULDWERKEN

WIJZERPLATEN
KLOKKENSPELEN
ONDERHOUD EN ADVIES

Betrokken en Betrouwbaar

Adviesbureau Kerkfusies

Notarieel jurist met veel ervaring, adviseert en begeleidt plaatselijke kerken in het notariële traject van vereniging (fusie) tot en met de notariële akte.

Info: mr. M.J. van Vliet-de Vos,
T: 071-5210272, 0625 020 352,
E: info@advieskerkfusies.nl,
www.advieskerkfusies.nl

Lakerveld
ingenieurs- & architectuurbureau

Periodiek Instandhoudingsplan - Restauratieplan - Renovatieplan - Herbestemming - Transformatie

Interieurplan - Bouwhistorisch onderzoek - Cultuurhistorisch onderzoek - Bouwkundige opname

Noordzijde 95' | 4225 PL Noordeloos | 0183-582600
info@lakerveld-noordeloos.nl | www.lakerveld-noordeloos.nl

Inrichten van Kerken

Bij restauratie, renovatie en nieuwbouw

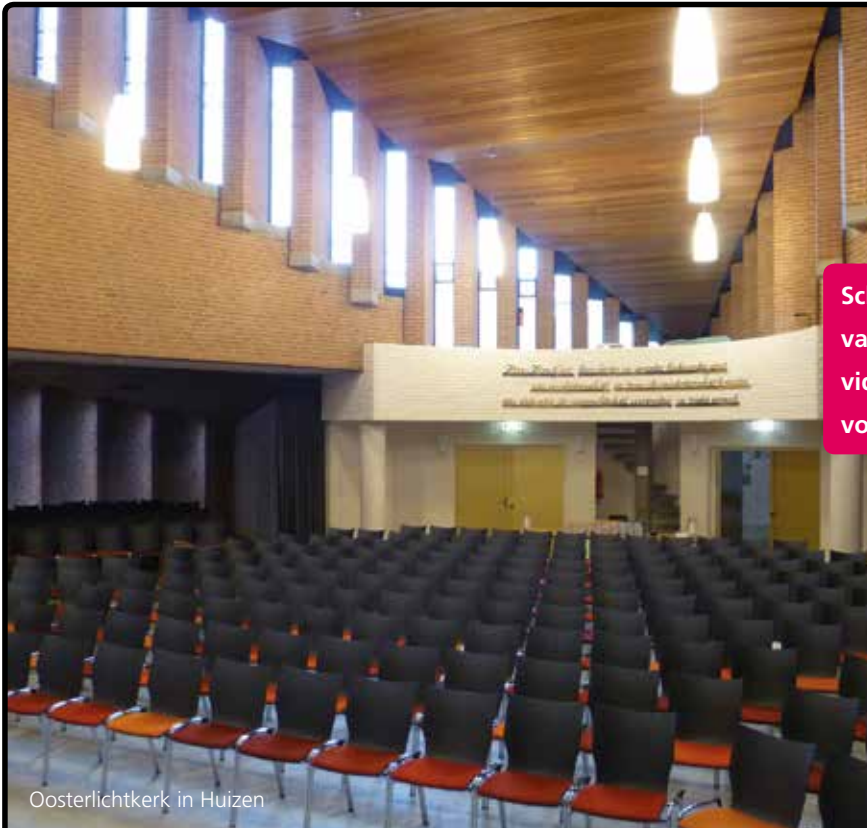
PIM VAN DIJK DESIGNS

www.pimvandijkdesigns.nl

Oude kerk Borne
tel: 0575-528803

Oosterlichtkerk in Huizen

Een **goede verstaanbaarheid** in de kerk is niet altijd eenvoudig te realiseren. Door een veelheid aan akoestische factoren is het nodig een professionele en ervaren partner in te schakelen.

Schaapsound is dé leverancier op het gebied van kerkgeluids-installaties, projectie en videoapparatuur en moderne oplossingen voor de kerktelefoon.

Niet alleen door jarenlange ervaring in honderden kerken, maar ook door ons specialisme in het zelf ontwikkelen van hoogwaardige, innovatieve producten. **Zo kunnen we optimaal inspelen op uw specifieke situatie.**

schaapsound

Kaartenmakerstraat 18
2984 CB **Ridderkerk**
0180-41 46 00

Baileystraat 2a,
8013 RV **Zwolle**
038-785 19 77

Mussenberg 7
6049 GZ **Roermond**
0475-33 69 44

www.schaapsound.nl
info@schaapsound.nl

Uw digitaal kerkelijk bureau: SKG Collect!

Gemeenten en kerken die behoren tot de Protestantse Kerk in Nederland kunnen bij Stichting Kerkelijk Geldbeheer sparen, lenen en hun betalingsverkeer regelen. Bovendien biedt SKG Online u de mogelijkheid digitaal betalingen te verrichten. SKG werkt zonder winstoogmerk. Met gunstige rentepercentages en lage kosten voor betalingsverkeer.

Want ons motto is: *Geld van de kerk voor de kerk!*

www.skggouda.nl

KerkDialoog

'Applaus na een moeilijke
gemeenteavond met pijnlijke
besluiten. Niet voor het
besluiten zelf, maar voor de
heldere uiteenzetting, de goede
aanpak, het vele werk,
de zorgvuldigheid, enz.
Het was een bijzondere
ervaring, met zeker ook
dank aan die andere Cor
van KerkDialoog'.

Cor van Dijk, voorzitter Kerkenraad Hoogvliet

Mr. drs. J.C. (Cor) Schaap
Kerkcoach KerkDialoog

KerkDialoog biedt zicht op een vitale kerkelijke gemeente

Veel kerkelijke gemeenten worden geconfronteerd met krimp. Deze ontwikkeling heeft een grote impact op de omvang van het pastoraat, het aantal kerkelijke wijken en de in gebruik zijnde kerkgebouwen. Ingrijpende beslissingen zijn vaak niet te vermijden.

Daarom bestaat KerkDialoog:

- >> **De frisse blik van een betrokken buitenstaander, die kennis van zaken en ervaringen van elders meebrengt.**
- >> **Onderdeel van en kennis delen met KKA voor de administraties en KKG voor het vastgoed en beheer.**
- >> **Spreekt de taal van het hart en de cijfers om draagvlak te vinden voor moeilijke besluiten.**
- >> **Thuis in de geloofsgemeenschap van kerkorde tot projectontwikkelaars.**

KerkDialoog is een project van:

Meer informatie? Kijk op www.kerkdialoog.nl of bel (033) 467 12 88

Donatus

het vertrouwde verzekeringsloket van A tot Z

Voor kerken en kerkelijke gebouwen heeft Donatus een aantal specifieke verzekeringsproducten ontwikkeld. Ook voor kerkelijke werkers in loondienst en kerkelijke vrijwilligers heeft Donatus verzekeringen op maat. Bijvoorbeeld:

- † aansprakelijkheid en rechtsbijstand
- † auto/verkeersschade
- † CAR-verzekering
- † inboedel/inventaris
- † kerkgebouwen, pastorieën en woonhuizen
- † kostbaarheden
- † milieuschade
- † monumenten
- † ongevallen vrijwilligers
- † orgels
- † verenigingsgebouwen
- † ziekengeld
(loondoorbetaling bij ziekte)
- † ziektekosten/zorgverzekering

Graag informeren wij u nader. Bel ons gerust voor een informatiefolder of een afspraak. Ook kunt u via onze website vrijblijvend een offerte aanvragen.

Donatus

Dé kerken- en monumentenverzekeraar

www.donatus.nl tel. 073 - 5221700

VERENIGING VOOR
KERKRENTMEESTERLIJK
BEHEER IN DE PKN

BELANGENBEHARTIGING • DIENSTVERLENING • KENNIS INSTITUUT

De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer is de organisatie van beheerders in de Protestantse Kerk in Nederland. De VKB zorgt voor de belangenbehartiging en de dienstverlening voor haar leden.

Daarnaast is de Vereniging een kennisinstituut ten dienste van kerkrentmeesters en alle andere beheerders in de Kerk. De VKB beschikt daartoe over veel kennis en ervaring op het gebied van geldwerving, gebouwen en monumenten, beheer van begraafplaatsen, verzekeringen, enz.

De VKB weet wat er speelt in de kerk en in de wereld daar omheen. Zij weet wat kerkelijke gemeenten nodig hebben en zoekt daar betaalbare oplossingen voor. Protestantse gemeenten, Hervormde gemeenten, Gereformeerde kerken en Evangelisch-Lutherse gemeenten, maar ook externe relaties die binnen de doelstellingen van de Vereniging vallen, kunnen gebruik maken van de volgende diensten van de VKB:

- **MAATWERK IN VERZEKERINGEN:**
nu al ruim 6000 verzekeringen, ondergebracht bij Marsh/Mercer, voor WA, bestuurdersaansprakelijkheid, rechtsbijstand, ongevallen, fraude en beroving, vervanging van predikanten, zorg en inkomen, inkomensverzekeringen onder op maat gemaakte polisvoorwaarden en tegen uiterst scherpe premies.
- **STEUN BIJ GELDWERFING:**
al het materiaal voor de actie Kerkbalans, eigen folders en brochures voor uw gemeente, advies voor de plaatselijke geldwerving.
- **ADVIEZEN VOOR BEHEERDERS:**
over kerktorens, orgels en kerkverwarming, belastingwetgeving en beheer van kerkelijke begraafplaatsen.
- **PUBLICATIES:**
handleiding voor kerkrentmeesters, modellen voor plaatselijke regelingen, overeenkomsten en tarieven.
- **ONDSCHIEDINGEN VOOR VRIJWILLIGERS:**
draaginsignes en speldjes bij jubilea van kerkelijke medewerkers.

VKB - IN DIENST VAN DE KERK

Centraal Bureau Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer
in de Protestantse Kerk in Nederland
Nicolaas Maessingel 271D, 3311 KS Dordrecht
Postadres: Postbus 176, 3300 AD Dordrecht.
Telefoon: 078 - 639 36 66, Fax: 078 - 631 59 49
E mail: info@kerkrentmeester.nl
Website : www.kerkrentmeester.nl